

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 41

(1999-2000)

Statens engasjement i Raufoss ASA og Nammo AS

*Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet av 3. mars
2000, godkjent i statsråd samme dag.*

1 Innledning og sammendrag

Styret i Raufoss ASA (RA) har i noen tid drøftet videre utvikling og finansiering med staten v/Nærings- og handelsdepartementet. RA-konsernet har begrenset finansiell handlekraft som følge av svak inntjening, lav børskurs, og betydelige investeringsbehov for omstilling og videre utvikling. Staten er største aksjonær i RA med vel 50 % av aksjekapitalen. Andre større aksjonærer er svenske Celsius AB med 15% og Orkla ASA med 10% av aksjene.

RA satte i 1998 sin forsvarsvirksomhet inn i det nordiske ammunisjonselskapet Nammo AS, der RA fikk 45% av aksjene, Celsius AB 27,5% og finske Patria Industries Oyj 27,5%. Som ledd i en restrukturering av RA foreslår RA-styret nå at staten kjøper RAs aksjepost i Nammo AS.

Senere er målet å styrke egenkapitalen i Raufoss ASA gjennom en nyemisjon, og det legges til grunn at staten da reduserer sin eierandel til ned mot 34 %. Departementet ber om Stortingets fullmakt til å redusere eierandelen.

Nærings- og handelsdepartementet gir i proposisjonen en oversikt over virksomheten i Raufoss ASA og Nammo AS, med hovedtall. Departementet foreslår at staten kjøper RAs aksjepost i Nammo for 340 mill. kroner.

Som delbetaling ved kjøpet benyttes det rente- og avdragsfrie ansvarlige lånet som oppsto ved nedskriving av RAs aksjekapital i 1990, nominelt pålydende 180 mill. kroner. Dette ansvarlige lånet kan staten ellers bare benytte til tegning av aksjer ved aksjekapitalforhøyelser for å opprettholde sin eierandel. I forbindelse med kjøp av aksjene i Nammo AS og tilretteleggelsen av den videre utviklingen for Raufoss ASA er lånet verdsatt til 100 mill. kroner som delbetaling for aksjene. Restbeløpet avskrives på statens hånd.

Med forbehold om Stortingets samtykke er det inngått avtale mellom departementet og Raufoss ASA om dette.

Departementet ber videre Stortinget om en fullmakt til å justere statens eierandel i Nammo AS i intervallet 34-51% ved eventuelle fremtidige emisjoner eller børsnoteringer, eller ved mer omfattende endringer av eiersituasjonen og/eller omstruktureringer i denne delen av forsvarsindustrien. De ansattes representanter i RA-styret har forutsatt at staten i en overgangsfase får over 50% eierandel i Nammo AS. Departementet er imidlertid ikke innstilt på å fremme et konkret forslag om dette foreløpig.

Kjøpet av og prisen for aksjeposten i Nammo AS vil være betinget av en såkalt due diligence-gjennomgang. Denne vil starte mens proposisjonen ligger til behandling i Stortinget. Departementet forventer også at selskapet har vedtatt og startet gjennomføringen av en restruktureringsplan for sine bedrifter i Norge, Sverige, Finland og Tyskland.

I henhold til gjeldende aksjonæravtale med RA har de to andre aksjonærene i Nammo AS, svenske Celsius AB og finske Patria Industries Oyj, samtykket i at staten overtar RAs aksjepost i Nammo AS. Det er inngått en revidert aksjonæravtale mellom partene, med forbehold om Stortingets samtykke.

Nærings- og handelsdepartementet har i sitt arbeid med saken lagt til grunn at staten må opptre forretningsmessig som aksjonær i et industriselskap som Raufoss ASA. Når staten kjøper RAs aksjepost i Nammo, er det fordi

man tror dette på sikt vil medføre en øking av statens aksjonærverdier, både i RA og Nammo, som kompenserer for de midler som settes inn og den risiko staten tar.

Staten tar ved dette også et eieransvar som majoritetsaksjonær i RA. Konsernet trenger investeringsmidler for fortsatt vekst i nyttekjøretøymarkedet. En styrket kapitalsituasjon for bedriftene på Raufoss og datterselskapene utenlands oppnås best ved at RA-konsernet deles, og Nammo-aksjene selges. I dagens situasjon er staten den eneste reelle kjøper til RAs aksjer i Nammo AS.

RA blir etter dette en bedrift som satser på sivile markeder, og det er liten grunn til at staten skal beholde aksjemajoriteten. Fremtidig vekst bør skje ved å hente inn egenkapital i markedet.

Også i Nammo vil det på sikt kunne være aktuelt å vurdere et styrket kapitalgrunnlag, gjennom en aksjeemisjon og børsnotering. Her kan staten eventuelt delta. Et alternativ kan også være at det, med bakgrunn i de omstruktureringer som for tiden pågår innen den europeiske forsvarsindustrien, blir aktuelt å justere aksjonærenes eierandeler i Nammo AS ved behov for mer omfattende endringer i eiersituasjonen som følge av strategisk samarbeid/omstrukturering innen denne del av forsvarsindustrien.

Proposisjonen gjør rede for de prinsipper departementet har til hensikt å følge ved forvaltningen av aksjer i selskaper som Raufoss ASA og Nammo AS.

Det foreslås videre en bevilgning på 4 mill. kroner til finansiell rådgivning/megler og til juridisk rådgiver.

2 Raufoss ASA

2.1 Generelt

Raufoss ASA (RA) er morselskap i et internasjonalt konsern bestående av i alt 5 heleide norske selskaper og 10 utenlandske datterselskaper. Videre har RA deltatt med en 45 pst. eierandel i det nordiske samarbeidsselskapet Nammo AS (jf. omtale under kap. 3).

Hovedkontoret og de største produksjonsanleggene er lokalisert på Raufoss. I tillegg har RA-konsernet produksjons- og salgsvirksomheter i 7 europeiske land. Ved utgangen av 1999 hadde konsernet 2 400 ansatte (ekskl. ansatte i Nammo-selskapene), hvorav vel 1100 på Raufoss.

Hovedproduktene er drivstofftanker, koblingsprodukter og chassiskomponenter til lastebil, aluminium komponenter til personbil samt koblingsprodukter til vann- og gassnett. Videre produseres bl. a. propanbeholdere i komposittmateriale og industriverktøy.

Viktigste markeder er den europeiske nyttekjøretøyindustrien og personbilindustrien samt det europeiske byggmarkedet (koblingsprodukter).

Konsernets driftsinntekter beløp seg i 1999 til vel 2 mrd. kroner, hvorav bildeler sto for over 70 % og vannkoblinger 15 % . Av omsetningen er 1,2 mrd. kroner knyttet til de utenlandske datterselskapene og 0,8 mrd. kroner til de norske datterselskapene. Eksportandelen fra de norske datterselskapene var på 71 %.

Aksjekapitalen i RA er på 150 mill. kroner. Staten eier 50,3 % av aksjene. De største private aksjonærene er svenske Celsius AB (15 %) og Orkla ASA (10,3 %). Stiftelsen Raufossansattes Aksjekjøp eier 2,9%. Selskapets aksjer er notert på Oslo Børs. Samlet børsverdi på RA var 412,5 mill. kroner ved utgangen av 1999.

2.2 Historikk

RA ble opprettet som en forvaltningsbedrift under Forsvarsdepartementet i 1896, for å produsere ammunisjon til det norske forsvaret. I 1948 ble bedriften omdannet til et selvstendig rettssubjekt. I 1968 gikk selskapet over til aksjeselskapsformen - A/S RaufossAmmunisjonsfabrikker - med staten som eneeier.

Etter forslag i St.prp. nr. 85 for 1989-90, jf. Innst. S. nr. 168, besluttet Stortinget 15. mai 1990 at det skulle gjennomføres en delvis privatisering og børsintroduksjon av RA. Sommeren 1990 reduserte staten således sin eierandel i selskapet til 53,3 pst. Dette ble gjennomført dels ved nedskrivning av aksjekapitalen og dels ved en nyemisjon mot private aksjonærer, og RA-aksjen ble notert på Oslo Børs.

I forbindelse med delprivatiseringen i 1990 måtte selskapets aksjekapital skrives ned fra 260 til 80 mill. kroner, med sikte på at RA etter børsnoteringen ikke skulle ha en høyere aksjekapital enn selskapet løpende kunne forventes å betale et tilfredsstillende utbytte på, og for å tilrettelegge for innhenting av

ny aksjekapital. Nedskrivningsbeløpet på 180 mill kroner ble omdannet til et rente- og avdragsfritt ansvarlig lån til RA på samme beløp. Lånet kunne benyttes til tegning ved fremtidige aksjekapitalforhøyelser til ordinær tegningskurs, for å opprettholde statens aksjemajoritet.

Starten på 90-årene var preget av usikre markedsforhold spesielt for konsernets forsvarsprodukter og det ble satset spesielt på å utnytte markedsmulighetene innen de sivile produktområdene.

Konsernets satsing mot romfartsindustrien startet i 1990 med de første ordrene til Ariane-prosjektet. Likeledes fikk man markedsmessig gjennomslag for bremserørskoblinger til nyttekjøretøy etter 10 års satsning innen utvikling og markedsføring.

Forandringer og overkapasitet i konsernets markeder utover på 90-tallet krevde at RA gradvis gjennomførte en ytterligere spesialisering og konsentrasjon om sine hovedmarkeder forsvarsindustri og europeisk bilindustri. Samtidig ble satsningen innen material-, prosess- og produktutvikling forsterket innen begge forretningsområdene.

Den markedsmessige utviklingen innen automotive-bransjen stilte klare krav til internasjonalisering og nye samarbeidsformer. De utenlandske datterselskapenes betydning for RA økte klart utover på 90-tallet, og den internasjonale satsningen medførte også etablering av nye selskaper i Europa. Innen forretningsområdet Automotive var det etablert produksjonsselskaper i Sverige og Belgia i tilknytning til leveransene til Volvo. Innen produktområdet bremserørskoblinger var det etablert salgsselskaper i Tyskland og Frankrike.

I 1995 ble konsernet organisert i en holdingmodell. Forretningsvirksomheten ble lagt inn i datterselskapene Raufoss Technology AS og Raufoss Automotive AS, mens man i Raufoss Service AS samlet servicetjenester og infrastruktur. Samme år ble det etablert en allianse med Hydro Aluminium AS innen aluminium bildeler ved at selskapet gikk inn som 40% eier i Raufoss Automotive AS. Dette ga nye muligheter for økt satsing for aluminium komponenter til bilindustrien. Innen sine produktområder støtfangersystemer og støtfangerkomponenter var allerede Raufoss Automotive AS blant de ledende i Europa, og man opplevde en videre framgang i de etterfølgende årene med økt omsetning og store investeringsprogrammer.

RA presenterte i 1996 for første gang på 30 år et regnskap med stort underskudd. Det ble foretatt endringer i styre og ledelse, og selskapet iverksatte omfattende omstruktureringstiltak. Som ledd i omstruktureringen ble enheten Raufoss Automotive solgt til Hydro Aluminium AS med en gevinst på 187 mill. kroner.

I tråd med endringer i selskapslovgivningen ble Raufoss AS omdannet til et allmennaksjeselskap i 1996.

1997 ble preget av arbeidet med oppkjøpet av United Parts-selskapene og det tsjekkiske selskapet VOD-KA. Disse oppkjøpene ble organisert i det heleide datterselskapet Raufoss United AS sammen med konsernets øvrige virksomhet rettet mot nyttekjøretøyindustrien og vann- og gassmarkedet. De oppkjøpte United Parts-selskapene besto av selskaper i 5 europeiske land og med 7 fabrikkenheter. Produktspekteret er leveranser til nyttekjøretøyindustrien med drivstofftanker som største produkt. VOD-KA er et salgs- og distribusjonsselskap for produkter til vann- og avløpssystemer.

Videre ble datterselskapet Raufoss Composites AS etablert for å ivareta konsernets videre satsing innen komposittmaterialer.

I 1997 solgte staten aksjer til en nyetablert stiftelse for ansatte ved Raufoss ASA. Som følge av dette ble statens eierandel i selskapet redusert til 50,3%.

Arbeidet med en samling av den nordiske ammunisjonsindustrien ble gjennomført pr 1. juli 1998 ved etableringen av det nordiske konsernet Nammo AS (jf. kap.3).

I samarbeid med Statoil ble selskapet RAGASCO (Raufoss Gas Container) etablert høsten 1998 med formål å produsere propanbeholdere. Selskapet er eiet av Raufoss (66%) og Statoil (34%). En ny fabrikk på Raufoss for produksjon av propanbeholdere i komposittmateriale vil være i ordinær drift i løpet av februar 2000.

1999 har vært preget av arbeidet med fokusering av konsernets framtidige kjerneområder og en endring av RA til et sivilt konsern med produkter mot bilindustrien som hovedsatsingsområde. En avtale med General Motors Europa som gjør RA til utviklingspartner og leverandør av hjuloppheng i aluminium er viktig i denne forbindelse. Dette prosjektet er det største i konsernets historie med et årlig leveransepotensiale på 350 mill. kroner.

Som en del av RA-konsernets forbedringsarbeid ble det våren 1999 iverksatt et program for resultatforbedringer. Programmet har som siktemål å gjennomføre kostnadsreducerende tiltak som innen konsernets sivile områder er målsatt til 240 mill. kroner i løpet av 1999 og 2000. Blant tiltakene det arbeides med er en bemanningsreduksjon på 250 ansatte i de norske og 250 i de utenlandske selskapene. I tillegg er det planer for reduksjoner i innkjøpskostnader, indirekte kostnader og kapitalbinding. Ved utløpet av 1999 er det gjennomført bemanningsreduksjoner med 110 ansatte i de norske bedriftene og i Sverige er bildelfabrikken i Hässleholm under avvikling.

2.3 Økonomiske hovedtall

Nedenfor følger noen økonomiske hovedtall for Raufoss-konsernet.

Regnskapstallene for 1999 er foreløpige. Tallene for 1996-98 er offisielle årsregnskapstall.

Tabell 2.1: Drift og investeringer 1996-1999 (alle beløp i mill. kroner)

	1996	1997	1998	1999
Driftsinntekter	2 664	1 332	2 953	2 062
Andel sivile produkter	81 pst.	68 pst.	68 pst.	100 pst.
Driftsresultat	13	15	50	149
Res.før skatt	- 135	201	- 83	131
Produktutvikling	243	139	193	53
Investeringer	420	110	172	205

Merknader

Resultat før skatt for 1997 inkluderer en gevinst på 187 mill. kroner ved salg av datterselskapet Raufoss Automotive AS til Hydro Aluminium a.s.

Driftsinntektene for 1999 inkluderer en gevinst på 155 mill. kroner ved salg av Raufoss' aksjepost i Nammo AS, jf. merknad om dette under balanse-tallene.

RA har siden 1995 ikke utdelt utbytte til sine aksjonærer.

Tabell 2.2: Balanse pr. 31.12.1996-1999 (mill. kroner)

	1996	1997	1998	1999
Anleggsmidler	1 363	816	1 302	1 101
Omløpsmidler	1 126	992	1 480	971
Egenkapital (inkl. minoritetsinteresser)	726	821	819	802
Langsiktig gjeld	1 133	538	1 056	782
Kortsiktig gjeld	630	449	907	488
Totalkapital	2 489	1 808	2 782	2 072

I balansetallene for 1999 er Nammo-selskapene holdt utenfor, da det er forutsatt at Raufoss' aksjer i Nammo AS blir overdratt til staten med virkning fra 31.12.1999.

Vedrørende benyttede konsolideringsprinsipper kan opplyses følgende:

Med basis i den inngåtte aksjonæravtalen for Nammo AS var Raufoss ASA gitt bestemmende innflytelse og skulle dermed være den konsoliderende part. Dette forhold ble imidlertid tatt opp til fornyet vurdering i 2. kvartal 1999 og selv om Raufoss ASA har en vesentlig og strategisk innflytelse ble den ikke ansett å være bestemmende. Nammo AS ble følgelig å anse som et felles kontrollert selskap. Et felles kontrollert selskap kan regnskapsføres etter brutto-metoden eller egenkapitalmetoden. Man valgte å endre til bruttometoden da dette gir en mer detaljert informasjon enn egenkapitalmetoden. Da avtalen om salg av Raufoss' aksjer i Nammo AS ble avklart, var det imidlertid mer riktig og gav et bedre bilde av den gjenværende virksomheten i Raufoss-konsernet å benytte egenkapitalmetoden. Dette er bakgrunnen for beslutningen om endring av konsolideringsprinsipp til egenkapitalmetoden pr 31.12.1999.

3 Nammo AS

3.1 Generelt

Det nordiske ammunisjonsselskapet Nammo AS (Nordic Ammunition Company) ble etablert 1. oktober 1998 som et felleseid selskap av svenske Celsius AB, finske Patria Industries Oyj og Raufoss ASA. Aksjene i selskapet eies 45% av Raufoss og 27,5% hver av Celsius og Patria. Nammo AS er et norsk registrert selskap med hovedkontor på Raufoss. Selskapets aksjekapital er på 100 mill. kroner.

Bakgrunnen for etableringen av Nammo AS var et behov for å styrke inn-tjening og konkurransedyktighet i et marked preget av stagnasjon og overkapasitet både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom en samordning av ressursene tok man sikte på å legge et bedre grunnlag for teknologiutvikling, produktutvikling og en mer rasjonell og kostnadseffektiv produksjon.

Det ble inngått et relativt omfattende avtaleverk i forbindelse med etableringen av Nammo AS. I en aksjonæravtale av 17. august 1998 angis selskapets formål og visjon slik (RAs oversettelse):

«Selskapets formål skal være å designe, utvikle, produsere, teste, utbedre holdbarhet, demilitarisere og markedsføre «non guided» ammunisjonsprodukter og videre også delta i virksomhet relatert til dette. Med Norden som hjemmemarked skal Selskapet utvikle en internasjonalt orientert virksomhet basert på eksport og ekspansjon av sine forretningsaktiviteter til andre land. Selskapets kunder skal være både annen industri og sluttbrukere.

Selskapet skal uavbrutt søke å oppnå bedre effektivitet, kompetanse og markedstilgang for å bli en av Europas ledende leverandører av ammunisjon. Selskapet skal være en konkurrent i verdensklasse i ammunisjonsindustrien og skal ta aktivt del i den strukturelle utviklingen av den internasjonale ammunisjonsindustrien.»

Nammo AS er morselskap i et konsern bestående av 5 heleide datterselskaper: Nammo Raufoss AS, Nammo Sweden AB, Nammo Lapua OY, Nammo Buck GmbH og Nammo Inc. Driftsinntektene i 1999 beløp seg til ca. 1,3 mrd. kroner på konsernbasis. Bemanningen pr. 31.12.99 utgjorde ca. 1 535 ansatte, hvorav ca. 620 i Norge.

Konsernet har i dag elleve produksjonssenheter, hvorav en i Norge, fem i Sverige, tre i Finland og to i Tyskland. Aktiviteten er konsentrert mot forsvarsmarkedet. Nammo leverer også ammunisjon til jakt- og skytterlagsmarkedet.

Virksomheten er organisert i følgende divisjoner:

- Håndvåpenammunisjon
- Mellomkaliberammunisjon
- Rakettmotorer
- Komponenter
- Demilitarisering, pyroteknikk og revisjon

Divisjon Håndvåpen produserer militær standard 7,62 mm NATO-ammunisjon, 5,56 mm og 9 mm, samt panserbrytende ammunisjon og sivil jakt- og kon-

kurranseammunisjon. Videre er en ny generasjon miljøvennlig håndvåpenammunisjon under introduksjon.

Innen Mellomkaliber er flyammunisjon et viktig produktsegment. Raufoss-utviklet multipurpose ammunisjon utgjør hovedtyngden av divisjonens produktspekter, mens Nammos svenske og finske datterselskaper kompletterer med andre typer mellomkaliberammunisjon og utviklingsprosjekter innen kaliberområdet.

Innen forretningsområdet Rakettmotorer har det vært stor aktivitet med utvikling av motorer til norske og internasjonale samarbeidsprosjekter. Etter pågående produksjon av de etablerte NATO-Sidewinder motorene og Penguin-motorene til Kongsberg Defence & Aerospace, vil motorene til de nye rakettprosjektene bli satt i produksjon.

Panservernvåpen med tilhørende øvingssystemer inngår i divisjon Komponenter, som også produserer granatbøssinger, drivladninger, sjømålsbrannrør og utfører eksplosivstøping.

Behovet for å fjerne overskuddslagre av gammel og ukurant ammunisjon er sterkt økende. Nammos Demil-divisjon desarmerer, demonterer/destruerer og gjenvinner materialene (90 pst.) i slik ammunisjon på en miljøvennlig måte.

Samtlige forretningsområder eksporterer betydelige deler av produksjonen. Hovedmarkedene utenfor de nordiske landene er USA, Canada og europeiske NATO-land, samt enkelte andre land som myndighetene godkjenner.

3.2 Kapitalgrunnlag

I forbindelse med etableringen av Nammo AS sommeren 1998 skjøt eierne inn 358 mill. kroner i egenkapital i selskapet, fordelt på 100 mill. kroner i aksjekapital og 258 mill. kroner i overkursfond. Egenkapitalen ble i sin helhet innbetalt i form av tingsinnskudd.

Videre ble det gitt rentebærende lån fra eierne på tilsammen ca. 330 mill. kroner.

I henhold til aksjonæravtalen skulle lånene fra de tre eierne være innfridd innen 1. august 1999, under forutsetning av at Nammo AS kunne oppnå ekstern finansiering til konkurrerende rente. Pr. februar 2 000 hadde selskapet ikke oppnådd ekstern finansiering fordi bankene først ønsket å se regnskapsresultatet etter et fullt driftsår. Selskapet tar sikte på å gjennomføre refinansieringen så snart regnskapet for 1999 er vedtatt og den foreliggende restruktureringsplanen er godkjent.

Eierselskapene har også avgitt garantier på vegne av Nammo AS vedrørende miljøansvar og tidligere leveranser.

3.3 Økonomiske hovedtall

Regnskapsmessig ble Nammo AS etablert pr. 1. juli 1998. Nedenfor følger noen hovedtall fra Nammo-konsernets regnskap for 2. halvår 1998, samt foreløpige tall for 1999.

Tabell 3.1: Resultat (mill. kroner)

	1998 1.07-31.12	1999 1.01.-31.12
Driftsinntekter	723	1 256
Driftsresultat	39	50
Resultat før skatt	32	40

Tabell 3.2: Balanse pr. 31.12 (mill. kroner)

	1998	1999
Anleggsmidler	361	389
Omløpsmidler	824	768
Egenkapital	396	347
Langsiktig gjeld	421	487
Kortsiktig gjeld	368	323
Totalkapital	1 185	1 157

Ordinært resultat før skatt i 1999 fordelte seg på de enkelte konsernselskapene som følger:

	Mill. kroner
Nammo Raufoss AS	42,5
Nammo Sweden	6,4
Nammo Lapua	0,3
Nammo Buck GmbH	- 5,6
Nammo AS	- 5,9
Nammo Inc.	4,4
Elimineringer	- 1,5
Totalt	40,5

3.4 Celsius AB

Celsius AB er et internasjonalt høyteknologisk kunnskapsforetak som arbeider innen tre kjerneområder. Disse er: Forsvar, med konsentrasjon innen elektronikk, IT og intelligente våpensystemer, Aerotech-tjenester som omfatter konsulentvirksomhet og vedlikehold for forsvarskunder, og Aviation Services som har sin hovedvekt innen motor og komponentvedlikehold for sivile markeder. Konsernet har virksomheten konsentrert i tre geografiske områder: Norden, USA og Australia. Omsetningen ligger rundt 12 mrd. kroner og antall ansatte er ca 10.000.

Den svenske staten har i dag ca. 25% av kapitalen og 61,7% av stemmene (gjennom stemmesterke A-aksjer) i Celsius AB. I november 1999 rettet Saab AB et kontanttilbud på samtlige aksjer i Celsius AB; et tilbud som den svenske regjeringen er innstilt på å akseptere. Statens salg er nå godkjent av Riksdagen i februar 2000, jf. Prop. 1999/2000:29. SAAB eier nå vel 98% av aksjene i Celsius AB.

Saab AB er virksomt fremst innen fly-, rom- og forsvarsindustrien, og tilbyr avanserte produkter og systemer. Omsetningen er vel 8 mrd. kroner og antall ansatte rundt 8.000. Store aksjonærer i Saab AB er svenske Investor AB, British Aerospace, amerikanske fonds, Wallenbergstiftelsene og svenske AMF.

3.5 Patria Industries Oyj

En reorganisering av finsk forsvarsutstyrsindustri fant sted i 1996 ved etableringen av et nytt aksjeselskap, som tok opp i seg flere av de tidligere statseide forsvarsbedriftene. Det nye selskapet tok i 1997 navnet Patria Industries Oyj. Patria-gruppen har over 2.000 ansatte, og hadde i 1998 en omsetning på noe over 1,5 mrd. kroner. Av produksjonen er ca 70% for forsvarsmarkedet og 30% for sivile markeder. Eksportandelen utgjør omlag halvparten av produksjonen.

Aksjene i Patria Industries Oyj eies av den finske stat og forvaltes av Forsvarsdepartementet.

4 RA-styrets forslag

RA-ledelsen tok ved brev av 4. november 1999 kontakt med Nærings- og handelsdepartementet for drøftelser vedrørende den videre utvikling og refinansiering for RA-konsernet. Disse forhold hadde vært drøftet i styremøte 3. samme måned, og styret hadde truffet følgende beslutning:

«RA er nominert som utviklingspartner og leverandør av hjuloppheng til General Motors Europa. Denne kontrakten er den største i RA's historie med årlig leveransepotensiale på 350 mill kr over en 5-7 års periode.

På basis av Styrets vedtak om nødvendig investering for å kunne påta seg GM-kontrakten og forutsetningen om at en slik investering bare kan gjennomføres dersom selskapets egenkapital styrkes vesentlig, behandlet Styret alternative muligheter til refinansiering av selskapet.

I betraktning av en stram tidsramme for gjennomføring av investeringen konkluderte Styret med at det eneste realistiske alternativ for styrking av egenkapitalen er salg av RA's 45% aksjepost i Nammo AS og deretter en økning av selskapets aksjekapital gjennom nyemisjon.

Styret mener at en emisjon kun kan gjennomføres dersom Staten fjerner den usikkerhet som er knyttet til Statens ansvarlige lån på 180 mill kr og dessuten at Staten i forbindelse med emisjonen lar sin aksjeandel i RA reduseres, for eksempel til 34%.

Styret mener at en slik utvikling av konsernet vil være strategisk viktig for både RA's sivile virksomhet og for Nammo AS. Dette alternativet vil gi begge selskaper mulighet til å fokusere på sine kjerneområder og gjøre dem mer attraktive for investorer.

I arbeidet med refinansieringen har RA benyttet Sundal Collier & Co a.s. som finansiell rådgiver. Firmaet har vurdert dagens verdi av det ansvarlig lån i RA's situasjon og anser markedsverdien av lånet til 80 mill kr. Firmaet har videre vurdert verdien av RA's andel i Nammo AS til 380 mill kr. Styret finner at disse verdivurderinger bør legges til grunn fra Statens side såfremt Staten er villig til å delta i refinansieringen etter ovennevnte prinsipper. Styret er klar over at Staten av politiske grunner er eneste aktuelle kjøper til Nammo-aksjene, men forutsetter at Staten vil legge en forretningsmessig vurdering til grunn for transaksjonen.

Verdivurderingen av Nammo AS er etter Styrets oppfatning riktig, men dette forutsetter at Nammo AS settes i stand til å utnytte det rasjonaliseringspotensialet og de markedsmuligheter som lå til grunn for dannelsen av selskapet. Styret vil derfor anbefale at Staten forut for en eventuell gjennomføring av den foreslåtte transaksjonen sikrer seg en mer beslutningskraftig styring av Nammo AS, eksempelvis ved å øke sin andel i Nammo AS til over 50%. Dersom Staten blir majoritetseier i Nammo AS, bør dette etter Styrets oppfatning bli en mellomløsning fordi denne virksomheten i internasjonal sammenheng vil være best tjent med lavere statlig eierandel. På lengre sikt bør målet være at Nammo AS blir et børsnotert selskap.

Tidspresset for investeringsbeslutningen i tilknytning til GM-kontrakten krever meget rask avklaring fra Statens side til det foreslåtte refinansieringsalternativ. Styret antar derfor at Stortingets eventuelle behandling kan baseres på en forutsetning om at Staten får avklart

Nammo AS» framtidige beslutningsstruktur innen transaksjonen gjennomføres.

Ovennevnte styrevedtak var enstemmig, men de ansattes representanter i styret forutsatte at Staten i en overgangsfase får over 50% eierandel i Nammo AS.»

Styret ga styreformannen og adm. direktør i oppdrag å forhandle med Nærings- og handelsdepartementet, basert på disse hovedprinsipper:

1. Salg av RAs 45 % aksjepost i Nammo AS.
2. Innfrielse av statens ansvarlige lån i RA.
3. Avklaring av betingelsene for en nyemisjon i RA.

Det ble også sendt melding til Oslo Børs om saken. RA informerte her om at RA var nominert som hjulopphengsleverandør til General Motors. Raufoss ASA's forretningsvirksomhet skulle fokuseres mot underleveranser til bilindustrien som hovedområde. Det het videre i børsmeldingen:

«Raufosskonsernet (RA) har gjennom mange år hatt forsvarsprodukter og underleveranse til bilindustrien som hovedsatsingsområder. Forsvarsvirksomheten ble i 1998 lagt inn i det felles nordiske selskapet Nammo AS, hvor Raufoss ASA eier 45% av aksjene. Av konsernets omsetning på ca NOK 3,2 mrd i 1999, går ca NOK 1,6 mrd til bilindustrien.

Raufoss står foran betydelige vekstmuligheter innen personbil- og nyttekjøretøymrådet. RA er nominert som utviklingspartner og leverandør av hjuloppheng til General Motors Europa. Prosjektet er det største i RA's historie med årlige leveransepotensiale tilsvarende NOK 350 mill over en 5-7 års periode.

Styret har besluttet at forutsetningen for å påta seg ordren er at egenkapitalen kan styrkes vesentlig. Det eneste realistiske alternativet er salg av RA's 45% aksjepost i Nammo AS og deretter økning av selskapet aksjekapital gjennom en nyemisjon.

Styret mener at emisjonen kun kan gjennomføres dersom Staten fjerner usikkerheten knyttet til Statens ansvarlige lån på NOK 180 mill og i forbindelse med emisjonen lar sin aksjeandel i RA reduseres.

Ettersom det er et stort tidspress for nødvendige investeringsbeslutninger knyttet til GM kontrakten håper Styret på en rask avklaring fra Staten til det foreslåtte refinansieringsalternativ.»

5 Saksgang, uttalelser

RAs styreleder, advokat Karl Glad, har i brev av 25. november 1999 til Nærings- og handelsdepartementet utdypet sitt syn på hvordan vi på beste måte ivaretar statens verdier i Raufoss ASA, inklusive verdiene i Nammo AS:

«Jeg mener at det nå har funnet sted en god avklaring av de viktigste spørsmål knyttet til den foreslåtte refinansiering og reorganisering av Raufoss ASA. Som styreleder i Raufoss ASA nominert av Nærings- og handelsdepartementet, finner jeg det riktig å gi departementet min vurdering av hvordan departementet på beste måte ivaretar Statens verdier i Raufoss ASA, inklusive verdiene i Nammo AS.

Styret i Raufoss ASA har fremmet et forslag for departementet som jeg ikke finner det nødvendig å gjenta her. I dette forslaget var det prioriterte alternativ at Den Norske Stat kjøper aksjeposten på 45 prosent i Nammo AS fra Raufoss ASA. For å sikre en god utvikling i Nammo AS mente styret at Staten samtidig bør ta en sterkere føring i Nammo AS ved å utvide eierandelen til 51 prosent gjennom en rettet emisjon og nominere styreleder i Nammo AS.

Hensikten med dette forslaget var at Staten på denne måten kunne sikre sine verdier både i Raufoss ASA og Nammo AS ved å legge til rette for at begge selskapene kan gjennomføre en nødvendig restrukturering og rasjonalisering. Selv om en eierandel i Nammo AS på 51 prosent ikke innebærer en vanlig majoritetsstyring på grunn av aksjonæravtalen, vil en sterkere eierposisjon for Den Norske Stat i en overgangsperiode medvirke til en mer kraftfull omstilling av selskapet. Likeledes vil en styrket egenkapital legge et bedre fundament for omstillingen.

Forslaget fra styret i Raufoss ASA forutsatte en etterfølgende avklaring mellom Raufoss ASA som selger og Den Norske Stat som kjøper og de to øvrige eiere av Nammo AS, Celsius og Patria. Forhandlingene i Stockholm 24. november ga etter min mening tilstrekkelig avklaring til at jeg nå vil gi departementet det klare råd at Statens verdier i Raufoss ASA og Nammo AS ivaretas på beste måte ved at Den Norske Stat i en overgangsperiode utvider sin eierandel i Nammo AS til 51 prosent gjennom en rettet emisjon.

Når jeg legger til grunn at de viktigste betingelsene for en slik løsning er avklart, baserer jeg meg på at Celsius og Patria må akseptere at minoritetsaksjonærenes interesser sikres gjennom den eksisterende aksjonæravtalen, og at departementet derfor bare erklærer at Nammo AS vil bli børsintrodusert så snart det er kommersielt riktig og at Den Norske Stat da har til hensikt å redusere sin eierandel til 34 prosent. Videre baserer jeg meg på at emisjonskursen for kapitalutvidelsen i Nammo AS blir lagt slik at Celsius og Patria ikke utvannes i forhold til den pris Raufoss ASA mottar for sine 45 prosent.

Min viktigste begrunnelse for å hevde at det er denne løsning som best ivaretar Statens verdier i Raufoss er som ovenfor nevnt at Den Norske Stat da medvirker til at det blir kraft i omstillingsprosessen, både i Raufoss ASA og Nammo AS, og at begge selskapene får styrket egenkapital som sikrer omstillingen. Men i tillegg til disse hovedargumenter vil jeg peke på at denne løsningen nå fremstår som best avklart, og at mer usikre alternativer skaper usikkerhet også for Statens verdier. Jeg har oppfattet Celsius og Patria slik at de ikke anser alternativet

med at Staten bare kjøper ut 45 prosent av Raufoss ASA som ferdigforhandlet. De synes å mene at dette vil ha negative virkninger som bør diskuteres.

Jeg har i dette notatet med hensikt ikke uttalt meg om departementets vurdering av verdiene på det ansvarlige lån i Raufoss ASA og aksjeposten i Nammo AS. Jeg tilrår bare at departementet velger å koble prisen for aksjeposten og emisjonskursen på en slik måte at det ikke gir utvanningseffekt for Celsius og Patria.

Jeg har heller ikke uttalt meg om andre sider av transaksjonen enn de forretningsmessige vurderinger av Statens verdier i Raufoss ASA og hvordan Staten best medvirker til å ivareta verdiene gjennom å legge til rette for en kraftfull omstillingsprosess i begge selskaper. Men jeg vet at det råd jeg gir, også vil bli oppfattet av de ansatte som et viktig bidrag til å sikre gode og varige arbeidsplasser i Raufoss-samfunnet.»

Styret i Nammo AS sendte etter styremøte 17. januar 2000 ut følgende pressemelding:

«Nammo ble etablert i 1998 ved å slå sammen produksjonen i Finland, Norge og Sverige. Hovedhensikten var å skape et sterkt selskap som kan konkurrere globalt. Dette forutsetter at forretningsområdene må omstruktureres for å styrke den samlede virksomheten til fordel for kundene, eierne og de ansatte i det lange løp.

Nammos styre har i dag diskutert en restruktureringsplan etter forslag fra administrasjonen. Planen tar sikte på restrukturering av aktivitetene innen Nammo slik at dobbel virksomhet unngås. En ønsker å oppnå «Centres of Excellence» i hvert av de tre involverte nordiske land.

Planen omfatter konsentrasjon av fremtidig produksjon og vil bli iverksatt innenfor en tidsramme på to år.

Styret støttet planen, og ba ledelsen om å starte en formell prosess innen Nammos produktdivisjoner, for å forberede en endelig beslutning i februar.

De ansattes representant i Styret reserverte seg mot dette vedtak.»

Nærings- og handelsdepartementet ga i brev av 18. januar 2000 med overskriften «Strategisk utvikling for RA-konsernet» følgende svar til styret:

«Det vises til selskapets brev av 4. november 1999 og senere brev og møter vedrørende den videre utvikling og refinansiering for RA-konsernet.

Styret i Raufoss ASA foreslår at selskapets egenkapital styrkes ved salg av RAs 45% aksjepost i Nammo AS til staten, og deretter en økning av RAs aksjekapital gjennom en nyemisjon. En emisjon kan kun gjennomføres dersom staten fjerner den usikkerhet som er knyttet til statens ansvarlige lån på 180 mill. kroner og dessuten at staten i forbindelse med emisjonen lar sin aksjeandel i RA reduseres, for eksempel til 34%.

De ansattes representanter i styret forutsetter at staten i en overgangsfase får over 50% eierandel i Nammo AS.

Nærings- og handelsdepartementet vil underrette om at staten, etter at saken har vært drøftet i Regjeringen og med forbehold om Stortingets samtykke, kan være villig til å kjøpe aksjeposten i Nammo AS for 340 mill. kroner. Verdien av statens ansvarlige rente- og avdragsfrie konvertible lån i RA pålydende 180 mill. kroner settes til 100 mill. kroner, som brukes til delbetaling ved kjøpet. Resten av lånet avskrives.

Staten vil videre være innstilt på, ved en senere aksjeemisjon i RA, å redusere sin eierandel ned mot 34%.

Kjøpet av og prisen for aksjeposten i Nammo AS vil være betinget av en due diligence-gjennomgang. Vi forventer også at selskapet har vedtatt gjennomføringen av sin restruktureringsplan. Vi forstår at de to andre aksjonærene i Nammo AS, svenske Celsius AB og finske Patria Industries Oyj, i henhold til gjeldende aksjonæravtale må samtykke i handelen, og forutsetter at slikt samtykke blir gitt uten spesielle betingelser.

Departementet tar sikte på å be Stortinget om en fullmakt til å justere eierandelen til staten i Nammo AS i intervallet 34-51% ved eventuelle fremtidige emisjoner eller børsnoteringer, eller ved mer omfattende endringer av eiersituasjonen/omstruktureringer i denne delen av forsvarsindustrien.

Dersom ovennevnte opplegg er akseptabelt for Raufoss ASA, regner departementet med å kunne fremme proposisjon om saken for Stortinget i løpet av februar. Samtidig med at proposisjonsteksten utarbeides bør man også kunne ta sikte på å fremforhandle en kjøpsavtale om Nammo-aksjene og starte due diligence-gjennomgangen.

Vi ber om snarlig tilbakemelding.»

Styrelederen i Raufoss ASA ga i brev av 21. januar 2000 følgende svar:

«På vegne av Styret i Raufoss ASA bekrefter jeg herved at opplegget som skissert i brevet er akseptabelt for Raufoss ASA. Jeg vil imidlertid påpeke at de ansattes styrerepresentanter ikke har akseptert at restruktureringsplanen for Nammo AS er en del av dette. Dessuten er det fra de ansattes representanter forutsatt at Staten i en overgangsfase øker sin aksjeandel til 51 % i Nammo AS.

Vi sender nå en formell anmodning til Celsius AB og Patria Industries Oyj og ber om deres samtykke til overdragelsen av Raufoss ASA's aksjer i Nammo AS til staten.»

Med bakgrunn i denne anmodningen er det senere avholdt møter mellom staten og de to andre medeierne i Nammo AS, under medvirkning av advokat Karl Glad. Etter forhandlinger har Celsius AB og Patria Industries Oyj samtykket i at staten overtar aksjeposten. Det er samtidig blitt enighet om endringer i den foreliggende aksjonæravtalen. Det er redegjort for dette nedenfor i kap. 6.

Storingsrepresentant Reidun Gravdahl stilte 19. januar 2000 følgende spørsmål til skriftlig besvarelse (nr. 148) til Næringsministeren:

«Viser til videre utvikling og refinansiering for Raufoss ASA-konsernet. Næringsdepartementet har varslet at staten vil kjøpe opp konsernets andeler i NAMMO. Det sittende styret i NAMMO har imidlertid vedtatt en prosess som tar sikte på å flytte produksjonen av småkalibret ammunisjon fra Raufoss til Sverige og Finland.

Vil regjeringen ta initiativ til å forhindre at produksjonen flyttes ut av landet, i en tid da regjeringen vurderer å kjøpe seg opp i selskapet?»

Nærings- og handelsministeren ga i brev av 26. januar 2000 følgende svar:

«Forsvarsvirksomheten på Raufoss ble i 1998 integrert i det nordiske ammunisjonsselskapet Nammo AS, der Raufoss ASA (RA) eier 45%, svenske Celsius AB 27,5% og finske Patria Industries Oyj 27,5% av aksjene. Celsius og Patria førte også forsvarsrettet virksomhet inn i selskapet. Styret i RA har nå foreslått at selskapets egenkapital styrkes

ved salg av dets aksjepost i Nammo AS til staten. Nærings- og handelsdepartementet har nylig erklært seg villig til dette, etter et opplegg som RA har akseptert. Celsius og Patria må samtykke i salget. Det er fra vår side tatt forbehold om Stortingets samtykke, og jeg regner med å kunne fremme proposisjon om saken i løpet av februar.

Nammo AS ble operativt i 2. halvår 1998, med hovedkontor på Raufoss. Forretningsområdene omfatter finkaliber- og mellomkaliberammunisjon, komponenter, rakettmotorer og demilitarisering/destruksjon av utrangert ammunisjon. Konsernet har selskaper i Norge, Sverige, Finland og Tyskland, ca. 1.500 ansatte (hvorav vel 600 på Raufoss) og en samlet omsetning rundt 1,5 milliard kroner pr. år. Hensikten har vært å skape et sterkt selskap som kunne konkurrere globalt. Dette forutsetter at forretningsområdene må omstruktureres slik at dobbel virksomhet unngås.

Styret går nå inn for en restruktureringsplan, etter forslag fra administrasjonen, som omfatter konsentrasjon av fremtidig produksjon. Målet er at planen skal bli iverksatt innenfor en tidsramme på to år. Det er startet en formell prosess innen Nammos produktdivisjoner for å forberede en endelig beslutning i februar. De ansattes representanter i Nammo-styret har reservert seg mot dette vedtaket. De generalforsamlingsvalgte medlemmene av styret, som blant annet inkluderer representanter for de tre eierselskapene, har gått inn for vedtaket. Av disse styremedlemmene er for øvrig tre nominert av Raufoss ASA, mens Celsius og Patria har nominert ett medlem hver.

Nærings- og handelsdepartementet har fått opplyst fra Nammo AS at produksjonen av småkalibret ammunisjon vil bli flyttet fra Raufoss til bedrifter i Sverige og Finland, men at Raufoss vil bli tilført andre oppgaver slik at det i et bredere perspektiv ikke vil gå tapt arbeidsplasser på stedet. Jeg ser det slik at gjennomføringen av en restruktureringsplan innen Nammo-konsernet er påkrevet for å realisere de økonomiske synergieffektene som var forventet ved etableringen av det nordisk ammunisjonsselskapet, og at det er nødvendig med tempo i dette. Den konkrete utformingen av planen innebærer forretningsmessige vurderinger som tilligger selskapets styre og administrasjon. Jeg anser det ikke aktuelt å overprøve disse vurderingene, og det hadde vært tilfellet enten staten hadde hatt 45 eller 51% av aksjene i Nammo AS.

Forsvarsdepartementet har for øvrig pekt på at formålet med å etablere Nammo AS var å utvikle en konkurransedyktig ammunisjonsleverandør som, med utgangspunkt i et nordisk hjemmemarked, kunne delta i en bredere restruktureringsplan av europeisk ammunisjonsindustri. I denne sammenheng er det påkrevet at nødvendige tiltak iverksettes for å påse at overkapasitet elimineres og at en unngår overlappende aktiviteter ved bedriftens utviklings- og produksjonsanlegg. Dette krever at de tre berørte nasjoner er innstilt på å akseptere at en blir avhengig av hverandre for å sikre leveranser av ammunisjon til sine respektive forsvar. Forsvarsdepartementet og de to andre berørte forsvarsdepartement er derfor i ferd med å forhandle en myndighetsavtale om leveransesikkerhet som skal gjøre det mulig å ta ut gevinster gjennom rasjonalisering og omstrukturering.»

Nærings- og handelsdepartementet har også mottatt en uttalelse av 24. januar 2000 fra tidligere ledere ved A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker/Raufoss ASA, Bjarne Gravdahl og Gunnar Giljarhus, som uttrykker sterk bekymring for den videre utvikling av ammunisjonsvirksomheten på Raufoss. Uttalelsen oversendes som uttrykt vedlegg til proposisjonen.

Jern & Metall-klubben ved Raufoss ASA har på årsmøte 31. januar 2000 enstemmig vedtatt denne uttalelsen:

«Årsmøtet registrerer positivt at Staten har sagt seg villige til å ta et eiersansvar i Nammo AS, slik at Raufoss blir i stand til å ta vare på de nye ordremulighetene innen bildelproduksjonen.

Men årsmøtet vil presisere at det ikke er nok å overta Raufoss sin aksjepost på 45%. Staten må sørge for å skaffe seg majoritet i selskapet (51%), slik at det blir norsk styring i Nammo, slik også forutsetningene var da selskapet ble etablert.

Årsmøtet har med vantro registrert Næringsminister Sponheims utspill om at forutsetningen for Statens inntreden, er en vedtatt restruktureringsplan. Er det dette Sponheim mener med et aktivt statlig eierskap? Det kan da ikke være slik at de «gamle» eierne, og det «gamle» styret, skal legge strategien for selskapet.

Årsmøtet krever at restruktureringsplanen stanses, og at det må være det nye styret, på fritt grunnlag, som legger strategien for selskapet.

Vi vil også minne om at hvis planene om nedleggelse av håndvåpenproduksjonen på Raufoss blir vedtatt, vil Norge være det eneste NATO-land som ikke har egenproduksjon av håndvåpenammunisjon.

Og det vil bety at NATO-landet Norge vil være avhengig av leveranser fra ett ikke NATO land. Vil dette være beredskapsmessig forsvarlig?

Og hvordan kan det nøytrale Sverige kunne levere ammunisjon til oss i en krisesituasjon, og samtidig hevde nøytralitet?

Årsmøte krever at Stortinget stopper planene om nedleggelse av produksjonen av håndvåpenammunisjon, ut fra beredskapsmessige og bedriftsøkonomiske hensyn.»

Det har vært avholdt møte mellom representanter for LO og RA-klubben, og Nærings- og handelsministeren.

6 Departementets merknader

6.1 Generelt

RA ble opprettet i 1896 for å produsere ammunisjon til forsvaret. I 1990 ble RA delprivatisert og aksjene børsnotert. Den gamle aksjekapitalen ble nedskrevet med 180 mill. kroner, som ble omgjort til et ansvarlig lån som var avdrags- og rentefritt, men som staten kunne benytte til tegning av aksjer ved eventuelle nye emisjoner for å opprettholde sin aksjemajoritet. Raufoss ASA har i dag en aksjekapital på 150 mill. kroner. Foruten staten med 50,3% er store aksjonærer svenske Celsius AB med 15% og Orkla ASA med 10,3%.

RA la i 1996 for første gang på 30 år fram et regnskap med stort underskudd. Det ble foretatt skifte i styre og ledelse, og iverksatt omstruktureringstiltak. RAs andel i Raufoss Automotive AS ble solgt til Hydro og salgssummen ble investert i kjøpet av «United Parts» i 1997, som med 7 fabrikker i 5 land ga RA et løft i strategisk satsing mot nyttekjøretøyindustrien. Samling av all ammunisjonsvirksomhet i Norden ga grunnlaget for etableringen av Nammo AS i 1998. Her eier RA 45%, svenske Celsius AB 27,5% og finske Patria Oyj 27,5%.

Fortsatte svake driftsresultater og behov for fortsatt omstrukturering og rasjonalisering ga underskudd også i 1998. Det ble ansatt ny adm. direktør våren 1999, og advokat Karl Glad overtok som ny styreleder. Det ble iverksatt nedbemanning både på Raufoss og ved datterbedriftene utenlands.

Det ble et svakt årsresultat for RA-konsernet også i 1999, likviditeten er anstrengt og muligheten til å lånefinansiere nye prosjekter begrenset. Aksjekursen ligger for tiden litt over 50 kroner, hvilket gir RA en samlet børsverdi på kun noe over 400 mill. kroner.

Styret ønsker å rendyrke et sivil RA-konsern med hovedfokus på produkter mot bilindustrien. RA har nylig inngått en kontrakt med GM Europa med betydelig utviklings- og leveransepotensiale. Den forutsetter imidlertid investeringer og en styrking av egenkapitalen. Med bakgrunn i en stram tidsramme er eneste realistiske alternativ salg av RAs aksjepost i Nammo AS til den norske stat, og deretter en øking av RAs aksjekapital gjennom nyemisjon. Denne kan kun gjennomføres dersom staten fjerner den usikkerhet som er knyttet til statens konvertible ansvarlige lån på 180 mill. kroner og dessuten at staten i forbindelse med emisjonen lar sin aksjeandel i RA reduseres, for eksempel til 34%, heter det videre i styrets uttalelse.

Styret anbefaler at staten sikrer seg en mer beslutningskraftig styring av Nammo AS ved å øke sin andel i Nammo AS til over 50%.

6.2 Forhandlinger

Nærings- og handelsdepartementet har tatt som et utgangspunkt at staten skal opptre forretningsmessig som aksjonær i et selskap som RA. Dersom staten skal gå inn i RA/ Nammo-situasjonen med friske penger, må det være fordi

dette vil medføre en øking av statens aksjonærverdier som kompenserer for de midler som settes inn og for den risiko staten tar.

Departementet vil imidlertid også understreke at staten, som majoritetsaksjonær i RA, har et eieransvar og må ta et initiativ for løse opp i RAs vanskelige situasjon.

Nærings- og handelsdepartementet har engasjert Den norske Bank ASA v/DnB Markets som finansiell rådgiver og megler i forbindelse med det eventuelle oppkjøpet av RAs aksjepost i Nammo. DnB Markets har blant annet gjennomført verdivurderinger av Nammo AS. DnB har drøftet verdiene i møter med Sundal Collier & Co, som har bistått styret i Raufoss ASA. DnB har gitt forslag til forhandlingsstrategi. DnB har også beregnet markedsverdien i dag av RAs rente- og avdragsfrie ansvarlige lån. DnB vil eventuelt også organisere en due diligence-prosess som en del av transaksjonen.

Departementet har videre engasjert advokat Kim Dobrowen hos Advokatfirmaet Thommessen Krefting Greve Lund AS, som juridisk rådgiver. Advokat Dobrowen har bistått under forhandlingene med Raufoss ASA om kjøp av aksjeposten i Nammo AS, og i utarbeidelse av aksjekjøpsavtalen. Han har videre bistått ved forhandlingene med Celsius og Patria om samtykke til overdragelsen, og revisjon av aksjonæravtalen. Han vil i tilfelle også delta i juridisk due diligence av Nammo.

RA's finansielle stilling er i dag svak. RA-aksjen er lite likvid; en stor andel av aksjekapitalen sitter fast og det er beskjeden omsetning av RA-aksjen på børsen. Dette påvirker igjen aksjenes børsverdi. I forbindelse med delprivatiseringen av RA i 1990 og innhenting av ny egenkapital ved offentlig emisjon på 70 mill. kroner var det nødvendig å nedskrive aksjekapitalen med 180 mill. kroner. Aksjekapitalen var for stor og kunne ikke forrentes. Private eiere oppnådde ved dette en eierandel på 46,7%. Nedskrivningen på 180 mill. kroner ble formelt gjort om til et rente- og avdragsfritt ansvarlig lån, hvor staten bare kunne benytte dette til tegning av nye aksjer for å opprettholde sin eierandel på inntil 53,3 % uten å måtte innbetale ytterligere midler. Denne konverteringsretten gjør det vanskelig for RA å hente inn ny egenkapital i markedet.

Bankene vil neppe tillate ytterligere låneopptak ved RA. Nyttekjøretøy-markedet gir gode muligheter til fortsatt vekst, men betinger investeringer i omstruktureringer og nye anlegg som RA for tiden ikke uten videre klarer å finansiere.

Staten må som aksjonær ta aktive skritt for å prøve å løse opp i denne situasjonen. Departementet er enig med styret i at det i dag ikke er mulig å gjennomføre et åpent salg av RAs Nammo-aksjer i markedet til en forsvarlig pris.

Departementet har sett som det mest realistiske alternativet til forslaget som styret har satt fram at RA selv søker å komme seg ut av problemene; ved å skille ut og selge delaktiviteter, og foreløpig unnlate å inngå nye leveranseavtaler som medfører større investeringer. Dette vil imidlertid gi en negativ utvikling for virksomheten og aksjenes verdi, og RA kan få kortsiktige problemer i finansieringen av større enkeltprosjekter.

Nærings- og handelsdepartementet har drøftet forskjellige løsningsalternativer og verdier med RA-ledelsen. Basert på de råd departementet har fått og de forhandlinger som er ført er staten og RA kommet fram til enighet om en totalløsning hvor prisen for RAs Nammo-aksjer settes til 340 mill. kroner.

Som delbetaling ved kjøpet benyttes det rente- og avdragsfrie ansvarlige lånet som oppsto ved nedskrivning av aksjekapitalen i 1990. Dette ansvarlige lånet kan staten ellers bare benytte til tegning av aksjer ved kapitalforhøyelser for å opprettholde sin eierandel. I forbindelse med kjøp av aksjene i Nammo AS og tilretteleggelse av den videre utvikling for Raufoss ASA er lånet verdsatt til 100 mill. kroner som delbetaling for aksjene. Restbeløpet avskrives på statens hånd, og blir da tilbakeført som formell egenkapital for Raufoss ASA. Statens rett til å benytte det rente- og avdragsfrie ansvarlige lånet til å opprettholde sin eierandel frafalles.

Dersom det gjennomføres en transaksjon etter disse linjer bør statens kjøp av RAs Nammo-aksjer, kombinert med en emisjon i RA senere i år, legge et godt grunnlag for en ekspansjon innen RAs sivile virksomheter. Dette bør på sikt kunne føre til en positiv utvikling i aksjekursen for Raufoss ASA.

En ny eier i Nammo AS vil kunne stille sterkere krav til tempo i restruktureringen. Dersom man klarer å realisere verdiskapingspotensialet i et nordisk ammunisjonsselskap, vil dette igjen føre til en verdistigning også i dette selskapet.

En slik aksjonærinnsats vil imidlertid betinge risiko, både i RA og Nammo.

6.3 Kjøpsavtale

Det er fremforhandlet en kjøpsavtale datert 2. mars 2000 mellom departementet og RA, som følger som vedlegg 1 til proposisjonen.

Som det fremgår er avtalen inngått med forbehold om Stortingets samtykke.

Nærings- og handelsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag om at Stortinget skal samtykke i avtalen.

6.4 Nedsalg i Raufoss ASA

Den strategien styret i RA nå ønsker å følge, med rendyrking av et sivilt RA-konsern med hovedfokus på produkter mot bilindustrien, betinger investeringer i anlegg og driftsmidler. I tillegg til investeringene for å påta seg kontrakten med General Motors, krever en nødvendig restrukturering av datterselskapene i United Parts-gruppen og videre satsing i nyttekjøretøymarkedet også midler. Styret ønsker derfor å kombinere salget av Nammo-aksjene med en etterfølgende økning av selskapets aksjekapital gjennom en nyemisjon. RA-styrets forslag er at staten i forbindelse med en slik emisjon lar sin aksjeandel i RA reduseres, dog slik at den ikke kommer under 34%.

Nærings- og handelsdepartementet viser til at RA etter frasalget av Nammo er blitt en ren sivil bedrift, og at staten bør redusere sin aksjeandel i selskapet. RAs børsverdi er i dag preget av et fåtall store aksjonærer og liten likviditet i aksjen. Det at staten selger seg ned vil, ved siden av en vellykket gjennomføring av RAs omstrukturings- og investeringsprogram, kunne bidra til at det blir større interesse rundt aksjen. Dette vil på sikt kunne øke verdien av de aksjene staten beholder.

Departementet foreslår foreløpig at nedsalget skal stoppe ved 34%. Dette kan for eksempel gjennomføres ved at staten ikke deltar i en nyemisjon men selger tegningsretter.

I vedtektene for Raufoss ASA lyder formålsbestemmelsen i § 2 slik:

«Raufoss ASA har til formål å drive verkstedindustri, annen virksomhet som har naturlig sammenheng med dette, og skal ha for øye utvikling og fremstilling av forsvarsmateriell.

Selskapet skal drives etter forretningsmessige prinsipper. Selskapet kan samarbeide med, opprette og delta i andre selskaper.»

Nærings- og handelsdepartementet antar at det, etter frasalget av Nammo AS, vil være aktuelt å sløyfe henvisningen til forsvarsmateriell.

6.5 Aksjekjøp/nedsalg i Nammo AS

Nærings- og handelsdepartementet ber videre Stortinget om en fullmakt til å justere eierandelen til staten i Nammo AS i intervallet 34-51% ved eventuelle fremtidige emisjoner eller børsnoteringer, eller ved mer omfattende endringer av eiersituasjonen/omstruktureringer i denne delen av forsvarsindustrien.

RA-styret, og særlig de ansattes medlemmer med tilslutning av deres organisasjoner, er opptatt av at den norske staten skal ha aksjemajoriteten i et forsvarsselskap som Nammo AS. Henvendelser om dette er referert ovenfor.

Departementet ser imidlertid foreløpig liten grunn til at staten skal øke sin eierandel i Nammo til 51%. Selskapets forretningsutvikling og finansiering bør fortsatt være samtlige eieres ansvar; det bør ikke legges et større ansvar på den norske stat enn det RA hadde.

Aksjonæravtalen - både den opprinnelige og den reviderte, jf. post 6.6 nedenfor - krever enighet mellom eierne i alle vesentlige spørsmål. Dermed gir ikke en aksjemajoritet på 51% reell kontroll. Departementet anser det ikke hensiktsmessig å reforhandle denne del av aksjonæravtalen nå.

Etter den aksjepris som ligger til grunn for avtalen med RA, kan en økning av den norske statens eierandel i Nammo AS - som i tilfelle vil føre til at Celsius AB og Patria Industries Oyj reduserer sine eierandeler til 24,5% - anslås til å kunne koste i området 70-90 mill. kroner. Her må det i tilfelle forhandles med de to andre aksjonærene i Nammo AS.

Forsvarsdepartementet har i Nammo-sammenheng pekt på at i arbeidet med å legge forholdene til rette for en videre utvikling av norsk forsvarsindustri, blant annet i tilknytning til de store anskaffelsene Forsvaret vil gjennomføre i nær fremtid, står strategiske allianser sentralt. Skal norsk forsvarsindustri ha en fremtid er det nødvendig at den, gjennom allianser med utenlandske aktører, skaffer seg tilgang til teknologi og markeder. Fremtidige nasjonale anskaffelser vil ikke være tilstrekkelig til at det blir mulig for denne industrien å overleve på sikt.

Det er en klar trend i den omstrukturingsprosess som nå pågår i europeisk forsvarsindustri at statlig eierskap i forsvarsindustrien reduseres. Det finnes flere eksempler på at en betydelig reduksjon, og i noen grad avvikling, av statens rolle som eier i forsvarsindustrien, har vært nødvendig for å kunne

gjennomføre en nødvendig restrukturering, blant annet i Frankrike, Storbritannia og Spania.

Formålet med å etablere Nammo AS er å utvikle en konkurransedyktig ammunisjonsleverandør som med utgangspunkt i et nordisk hjemmemarked kan delta i en bredere restrukturering av europeisk ammunisjonsindustri. I denne sammenheng er det påkrevet at nødvendige tiltak iverksettes for å påse at overkapasitet elimineres og at vi unngår overlappende aktiviteter ved bedriftens utviklings- og produksjonsanlegg. Dette krever at de tre berørte nasjoner er innstilt på å akseptere at vi blir avhengig av hverandre for å sikre leveranser av ammunisjon til sine respektive forsvar.

Forsvarsdepartementet og de to andre berørte forsvarsdepartement er derfor i ferd med å forhandle en myndighetsavtale om leveransesikkerhet som skal gjøre det mulig å ta ut gevinster gjennom rasjonalisering og omstrukturering.

Nærings- og handelsdepartementet legger til grunn at det også i Nammo AS vil kunne være aktuelt, med bakgrunn i de omstruktureringer som for tiden foregår innen europeisk forsvarsindustri, å justere eiernes andeler i Nammo AS som følge av strategisk samarbeide/omstruktureringer. En eventuell øking av statens eierandel vil være avhengig av selskapets behov for egenkapital for fremtidig vekst og utvikling, og av drøftinger med de øvrige eiere om hvordan et slikt økt kapitalbehov skal håndteres av eieren.

Departementet vil også kunne vurdere en reduksjon av statens eierandel ved eventuelle fremtidige emisjoner og/eller omstruktureringer i denne delen av forsvarsindustrien. Aksjonæravtalen som ble inngått da selskapet ble dannet, forutsetter at partene skal vurdere børsintroduksjon og salg av aksjer innen 24 måneder etter at avtalen ble inngått. Også på denne måten vil det på sikt kunne være aktuelt å styrke selskapets kapitalgrunnlag.

Det har ved tidligere anledninger knyttet seg motforestillinger til å ha private aksjonærer i forsvarsindustribedrifter. Det må i denne sammenheng understrekes at det ikke er i egenskap av aksjonær at staten skal føre kontroll med våpeneksport. Denne kontrollen utføres med hjemmel i egen lov som forvaltes av Utenriksdepartementet.

6.6 Revidert aksjonæravtale i Nammo AS

Med sikte på økt konkurransedyktighet og i tråd med ambisjoner om økt nordisk forsvarssamarbeid, inngikk Raufoss ASA, det svenske Celsius AB og det finske Patria Industries Oyj i 1998 avtale om å etablere et felles eid nordisk ammunisjonsselskap med navnet Nammo AS. Beslutningen om å gå inn i selskapet ble tatt i RA-konsernets styre og bedriftsforsamling. Utskillingen av forsvarsdivisjonen ble vedtatt i en ekstraordinær generalforsamling 10. juli 1998 i Raufoss Technology AS; et heleiet datterselskap av Raufoss ASA.

Det ble den 17. august 1998 inngått en aksjonæravtale mellom de tre eierne i forbindelse med etableringen av Nammo AS. Selskapets formål og visjon er inntatt ovenfor, under post 3.1. Andre viktige punkter i avtalen er:

- Raufoss ASA skal nominere tre av styrets fem aksjonærvalgte medlemmer og Celsius og Patria ett medlem hver. To av de tre nominerte medlemmene fra RA skal være uavhengige, det vil si at de ikke skal være ansatt i Raufoss. De to uavhengige medlemmene nominert av RA skal være profe-

- sjonelle og erfarne styremedlemmer.
- Styremedlemmene velges for en et års-periode, og kan bli gjenvalgt.
 - Generalforsamlingen velger styrets leder og nestleder med simpelt flertall.
 - Partene forplikter seg til å skifte ut styremedlemmer som ikke overholder aksjonæravtalen.
 - Dersom de ansatte inngår avtale med selskapet om valg av et styremedlem, er det partenes mening at dette styremedlemmet skal representere alle ansatte i Nammo. Retten til å oppnevne ansattes styremedlem kan rotere mellom de ansatte i Norge, Sverige og Finland. De ansatte kan også nominere et varamedlem.
 - Styremedlemmene skal bestrebe seg på å oppnå enighet i saker styret avgjør. Alle beslutninger i styret skal bli fattet på grunnlag av sunne forretningsprinsipper og langsiktige strategiske planer. Styret skal utelukkende ta hensyn til selskapets interesser, og ikke interessene til en spesiell part eller regionale politiske interesser.
 - Når styret treffer vedtak om nedleggelse eller flytting av forretningsaktiviteter som innebærer muligheter for opprenskningsforpliktelser, skal styret bare ta i betraktning hva som er den beste løsningen for Nammo, og ikke stemme i den hensikt å slippe slike opprenskningskostnader for noen av partene. Vurderingen skal bli gjort som om Nammo var ansvarlig for opprenskningskostnadene.
 - Hvis det ikke oppnås enighet i styret, skal vedtak treffes ved simpelt flertall. Hvert styremedlem har én stemme. I tilfelle av stemmelikhet skal den aksjonærvalgte RA-representanten, ikke styrelederen, ha avgjørende stemme.
 - Det er videre bestemmelser med krav om enstemmighet i styret og eventuelt i generalforsamlingen i større saker; så som ansettelse eller avskjediggelse av adm. direktør; utvidelse, reduksjon, avhendelse eller kjøp som har stor betydning for konsernets drift i Norge, Sverige eller Finland; investeringer som overstiger 10 mill. kroner, lån som overstiger 20 mill. kroner; årlige budsjetter og strategiske planer (inklusive forretningsplanen).
 - Styret skal fastsette en skriftlig instruks for adm. direktør, i samsvar med aksjonæravtalen.
 - Styret i datterselskaper skal ha 5-7 medlemmer, inklusive adm. direktør, et eller to medlemmer fra selskapets administrasjon nominert av adm. direktør, et eller to uavhengige medlemmer som skal være profesjonelle og erfarne styremedlemmer, og to styremedlemmer fra de ansatte.
 - Det er fastlagt konfliktsløsningsmekanismer som blant annet i en fastlåst situasjon kan gi adgang til innløsning av en minoritetsaksjonærs aksjer etter takst.
 - Det er bestemmelser om forholdet mellom eierselskapene og Nammo, herunder regulering av konkurransen dem i mellom, bestemmelser om salg av varer og tjenester, og felles samarbeide.
 - Partene er enige om å vurdere børsnotering og et mulig spredningssalg av aksjene i Nammo AS innen 24 måneder etter avtaleinngåelsen, med forbehold om enighet mellom alle parter om børsnotering, pris og vilkår for slike salg, og andre relevante forhold.
 - Salg av aksjer i de første 24 måneder fra 1. september 1998 krever de andre partenes samtykke. For øvrig har de andre forkjøpsrett/rett til å tre inn i et salg, dersom en part deretter ønsker å selge sine aksjer.

- Aksjer kan bare selges til en kjøper som aksepterer å tre inn i aksjonæravtalen, med eventuelle endringer, og som påtar seg alle rettigheter og forpliktelser etter avtalen overfor selskapet og de andre partene.
- En part kan ikke øke sin aksjeandel til mer enn 50%, med mindre dette skjer som følge av at de andre ikke ønsker å benytte sin forkjøpsrett i tilfelle salg av aksjer.
- Innholdet i avtalen skal behandles som fortrolig forretningsinformasjon. En part kan ikke offentliggjøre innholdet uten skriftlig samtykke fra de andre partene, eller hvor parten er under lovmessig plikt til å gi slik informasjon.

I henhold til aksjonæravtalen må altså Celsius AB og Patria Industries Oyj samtykke i at Raufoss ASA overdrar sin aksjepost i Nammo AS til staten.

Det har vært forhandlet mellom partene om aktuelle endringer i aksjonæravtalen som følge av overdragelsen. Nærings- og handelsdepartementet har bedt partene om samtykke til at aksjonæravtalen trykkes i proposisjonen, men Celsius og Patria har ikke funnet det tilrådelig å tillate at aksjonæravtalen i sin helhet offentliggjøres. Dette kunne etter deres syn kunne være skadelig for Nammo. De har imidlertid godtatt at det blir redegjort for hovedinnholdet.

Et forslag til revidert aksjonæravtale, som foreligger i engelsk tekst, er i hovedtrekk en videreføring av den eksisterende avtalen, med en del tekniske endringer som følger av eierskiftet og av at Nammo nå har vært i virksomhet siden 1. oktober 1998. Endringer av særlig betydning etter eierskiftet er:

- Virksomheten skal følge hovedprinsippene i den foreliggende forretningsplan (inklusive restruktureringsplanen). Forretningsplanen skal revideres årlig og vedtas av styret.
- Selskapet skal ved låneopptak refinansiere alle lån ydet av Celsius, Patria og Raufoss, og betale tilbake disse lånene innen utløpet av en seks måneders periode fra datoen for den reviderte aksjonæravtalen. Om nødvendig skal staten, som den største aksjonær i selskapet, bruke sine beste evner til å muliggjøre slik tilbakebetaling. Tilsvarende skal Nammo fritta Celsius, Patria og Raufoss fra forpliktelser etter garantier de har gitt for Nammo.
- Styret skal bestå av et medlem nominert av hver av eierne, og i tillegg inn til tre styremedlemmer nominert av partene i fellesskap, som skal være profesjonelle og erfarne frittstående styremedlemmer.
- Generalforsamlingen skal velge styrets leder og nestleder etter en rotasjonsordning. Styrelederen første året skal nomineres av Nærings- og handelsdepartementet, og nestlederen av Patria. Dersom partene er enige kan disse bli gjenvalgt for ett år til.
- Dersom lånene nevnt ovenfor ikke blir tilbakebetalt eller garantiene frigitt innen seks måneder, kan hver av partene kreve innkalt til ekstraordinær generalforsamling for nytt styreledervalg.
- Dersom de ansatte blir enig med selskapet om valg av et styremedlem, skal denne representere alle de ansatte i Nammo. Retten til et slikt styremedlem kan rotere mellom de ansatte i Norge, Sverige og Finland. De ansatte kan nominere et varamedlem. De ansatte kan også nominere to observatører fra de land som ikke er representert ved et styremedlem. Disse deltar i styremøtene med talerett, men kan ikke fremme forslag eller stemme.
- Styret treffer avgjørelse ved simpelt flertall, hvor lederen har en dobbelt stemme i tilfelle av stemmelikhet. Det er imidlertid, som i den nåværende

aksjonæravtalen, en rekke bestemmelser om enstemmighet mellom styremedlemmene nominert av eierne, og om enstemmighet for vedtak i generalforsamlingen.

- Partene er enige om å vurdere børsnotering og et mulig spredningssalg av aksjene i Nammo AS innen 24 måneder etter inngåelsen av den reviderte aksjonæravtalen, med forbehold som tidligere om enighet mellom alle parter om børsnotering, pris og vilkår for slike salg, og andre relevante forhold.
- Særskilt er det tatt inn at staten i fremtiden kan justere sin eierandel i intervallet 34-51%. En økning i eierandelen er avhengig av selskapets behov for egenkapital for fortsatt vekst. Dette krever de andre partenes samtykke hva angår pris og andre vilkår. Staten kan også vurdere en reduksjon i sin eierandel ned mot 34% i sammenheng med mulige framtidige emisjoner eller børsnoteringer, eller i tilfelle mer omfattende endringer i eiersituasjonen eller restruktureringer i denne delen av forsvarsindustrien, eller hvor den positive utviklingen av selskapets markedsverdi gjør det nødvendig.

Revidert aksjonæravtale mellom staten v/Nærings- og handelsdepartementet, Celsius AB, Patria Industries Oyj og Nammo AS ble inngått 2. mars 2000. I og med dette samtykker Celsius og Patria i at staten trer inn som ny aksjonær i Nammo AS ved å overta RA's aksjepost. Det foreslås at Stortinget samtykker i at det er inngått avtale etter de hovedtrekk det er redegjort for.

Departementet vil for øvrig legge vekt på at Nammo AS får sin lånefinansiering frilagt fra eierselskapene, slik at Celsius, Patria og Raufoss får tilbakebetalt sine eierlån. Om nødvendig vil Nærings- og handelsdepartementet søke å medvirke til dette gjennom å ta opp saken på generalforsamlingen.

Det er videre fastsatt instruks for styret, i henhold til aksjelovens § 6-21 (1). Styreinstruksen (som foreligger i engelsk tekst og er datert 17. august 1999) er inntatt som vedlegg 2 til proposisjonen. Som vedlegg 3 er inntatt vedtektene for Nammo AS.

Aksjonæravtalen har vært etterlevet lojalt av Nammos administrasjon, styre og aksjonærene i den tid Nammo har vært i virksomhet. Nammo AS er selv part i avtalen. Nærings- og handelsdepartementet anser det ikke nødvendig med endringer i vedtektene i Nammo AS som følge av statens inntreden som eier i selskapet, ut over det som eventuelt følger av endringer i tallet på styremedlemmer.

6.7 Forvaltningen av statens aksjer i Nammo AS og Raufoss ASA

Et generelt utgangspunkt for statlig eierskap i Norge er at det skal utøves profesjonelt, i samsvar med aksjelovens bestemmelser, og være basert på forretningsmessige prinsipper. Det er et mål at statens styring utformes slik at styret og den daglige ledelse får forretningsmessig handlerom innenfor gitte rammebetingelser. Departementet foretar hovedsakelig en overordnet styring. Dette innebærer å påse at selskapets virksomhet drives i samsvar med formålet, å bidra til at selskapet får kompetente styrende organer, å foreta analyser av årsberetning og regnskaper, å fastsette og vurdere avkastning på investert kapital og å utforme en hensiktsmessig utbyttepolitikk. Ofte vil kon-

kurransesituasjonen og markedsutviklingen være viktigere som styringskorrektiv enn om bedriften er statlig eller privat eid.

Det ble blant annet redegjort for strategien for forvaltningen av selskapene i St.meld. nr. 18 for 1998-99 Bedrifter hvor staten v/Nærings- og handelsdepartementet har eierinteresser. Når det gjelder prinsippene for forvaltningen av statens eierandel i Norsk Hydro ASA, er disse utdypet i St.prp. nr. 33 for 1993-94 Kapitalutvidelse i Norsk Hydro a.s, og ble senest forelagt Stortinget 18. juni 1999 som vedlegg 1 til St. prp. nr. 81 for 1998-99 Kapitalutvidelse i Norsk Hydro ASA som ledd i et tilbud om å overta Saga Petroleum ASA.

De samme prinsipper vil passe i et industriselskap som Nammo AS, der staten eier aksjer sammen med andre interessenter. I denne sammenheng er det av liten betydning om staten har 45 eller 51% av aksjene i selskapet.

Nammo-konsernet har i sin første utvikling vært preget av en tungdrevet beslutningsstruktur, som er krevende for utøvelsen av lederskap i bedriften, og som kan ha hatt visse negative sider. Departementet deler synspunktet til flertallet i RA's styre, som har sett det som påkrevet at det ble tempo i iverksetting av tiltak for gjennomføre en nødvendig restruktureringsplan innen Nammo-konsernet for å realisere de økonomiske synergieffektene som var forventet ved etableringen av et nordisk ammunisjonsselskap. Det er viktig at Nammo-konsernet får et lederskap som er i stand til å håndtere denne prosessen på en måte som kan skape samling og oppslutning innen alle bedriftene. Staten har derfor lagt vekt på at det skal bli norsk styreformann i den første fasen etter at man er gått inn som ny eier. Celsius og Patria har samtykket i dette.

Det må imidlertid være klart at den konkrete utformingen av restruktureringsplanen og gjennomføringen av den innebærer forretningsmessige vurderinger og beslutninger som tilligger konsernets styre og administrasjon. Nærings- og handelsdepartementet anser det ikke aktuelt å gå inn og overprøve denne prosessen, med mindre det skulle bli nødvendig med avgjørelser som i henhold til lov, vedtekter eller aksjonæravtalen skal treffes av generalforsamlingen.

I Raufoss ASA vil det forhold at selskapet er børsnotert, også legge rammer for aksjonærenes opptreden.

6.8 Tilråding

Avtalen mellom Raufoss ASA og staten v/Nærings- og handelsdepartementet, inngått med forbehold om Stortingets samtykke, forutsetter at staten skal overta RAs aksjepost på 45% av aksjene i Nammo AS for et nettooppgjør på 240 mill kroner.

Det foreslås utgiftsbevilget 340 mill. kroner til kjøp av aksjer i Nammo AS under nytt kap. 960, Raufoss ASA, post 70, og 80 mill. kroner som tilskudd til avskrivning av ansvarlig lån under samme kapittel, post 70. Som delfinansiering av kjøpesummen føres opp en inntektsbevilgning på 100 mill. kroner under nytt kapittel 3960, Raufoss ASA, post 90, Tilbakebetaling av ansvarlig lån. På inntektssiden føres videre opp 80 mill. kroner under samme kapittel, post 91, til avskrivning av ansvarlig lån.

I proposisjonen foreslår departementet videre en bevilgning på 4 mill. kroner under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21, Spesielle driftsutgifter, som honorarer for finansiell rådgiver/megler og juridisk rådgiver, og andre kostnader i forbindelse med kjøpet av Nammo-aksjene; bistand til avtaleinngåelser, due diligence-gjennomgang m.m.

Det foreslås videre særskilte romertallsvedtak hvoretter Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet inngår kjøpsavtale med Raufoss ASA om aksjeposten i Nammo AS, og aksjonæravtale vedrørende Nammo AS med Celsius AB, Patria Industries Oyj og Nammo AS, etter de hovedtrekk det er gjort rede for ovenfor.

Videre foreslås fullmakt til en fremtidig reduksjon av statens eierandel i Raufoss ASA ned mot 34%, og fullmakt til en justering av eierandelen i Nammo AS i intervallet 34-51% ved eventuelle fremtidige emisjoner eller børsnoteringer, eller ved mer omfattende endringer av eiersituasjonen/omstruktureringer i denne delen av forsvarsindustrien.

Nærings- og handelsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om statens engasjement i Raufoss ASA og Nammo AS og om økninger av bevilgninger på statsbudsjettet for 2000 under kap. 900 og kap. 960.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre økning på statsbudsjettet for 2000 og øvrige vedtak i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet ligger ved.

Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet for 2000

I.

Utgifter:

Kap.	Pos t	Formål	Kr
900		Nærings- og handelsdepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, økes med	4 000 000
		fra kr 36 700 000 til kr 40 700 000	
960 (ny)		Raufoss ASA	
	70	Tilskudd til avskrivning av ansvarlig lån, bevilges med	80 000 000
	90	Kjøp av aksjer i Nammo AS, bevilges med	340 000 000

Inntekter:

Kap.	Pos t	Formål	Kr
3960 (ny)		Raufoss ASA	
	90	Tilbakebetaling av ansvarlig lån, bevilges med	100 000 000
	91	Avskrivning av ansvarlig lån, bevilges med	80 000 000

II.

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet inngår avtale med Raufoss ASA om kjøp av 45% av aksjene i Nammo AS, og aksjonæravtale mellom eierne av Nammo AS og selskapet, etter de hovedtrekk det er redegjort for i proposisjonen.

III.

Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til, ved en aksjeemisjon i Raufoss ASA og etter det opplegg som er skissert i proposisjonen, å la statens eierandel reduseres ned mot 34 %.

IV.

Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å justere statens eierandel i Nammo AS i intervallet 34-51% ved eventuelle fremtidige emisjoner eller børsnoterings, eller ved mer omfattende endringer av eiersituasjonen/ omstruktureringer i denne delen av forsvarsindustrien.

Vedlegg 1

Aksjekjøpsavtale

Denne avtale («Avtalen») er inngått den 2. mars 2000 mellom:

1. Raufoss ASA («Raufoss»), som selger;
2. Den norske stat ved Det kongelige nærings- og handelsdepartement («Staten»), som kjøper.

1. Definisjoner m.v.

I Avtalen skal de nedenstående ord og uttrykk ha den der angitte betydning, om ikke annet følger av sammenhengen:

1.1 «Aksjene»

skal ha den betydning som fremgår av pkt 2;

1.2 «Closing Date»

skal ha samme betydning som i Main Agreement;

1.3 «Main Agreement»

betr «Main Agreement Nammo» inngått mellom Selgeren, Raufoss Ammunisjons Holding AS, Celsius AB Bofors Ammunisjon Holding AS, Patria Industries Oyj og Patria Ammunisjon Holding AS 17 august 1998;

1.4 «Kjøpesummen»

skal ha den betydning som fremgår av punkt 4;

1.5 «Konsernet»

betr Selskapet og dets datterselskaper;

1.6 «Overdragelsesdagen»

skal ha den betydning som følger av pkt 5;

1.7 «Partene»

betr Kjøperen og Selgeren, mens «Part» betyr en av dem;

1.8 «Selskapet»

betr Nammo AS (org nr 979984731).

Når det i denne avtale knyttes rettsvirkninger til om Selgeren kjenner til eller ikke kjenner til et visst forhold, skal Selgeren anses å kjenne til det som

et medlem av Selgerens konsernledelse eller medlem av Selskapets styre oppnevnt av eller etter forslag fra Selgeren var eller burde ha vært kjent med på det aktuelle tidspunkt.

2. Salgsgjenstand

2.1 Aksjene

Selgeren selger og Kjøperen kjøper samtlige aksjer Raufoss eier i Selskapet, dvs 450.000 aksjer hver pålydende kr 100 (heretter kalt «Aksjene»). Aksjene representerer 45 % av Selskapets samlede aksjekapital.

2.2 Utbytte

Utbytte som utbetales på aksjene etter inngåelsen av denne avtale tilfaller Kjøperen.

3. Kjøpesum og justering

3.1 Kjøpesum

Kjøpesummen for Aksjene er i alt kr 340.000.000 («Kjøpesummen») som gjøres opp slik:

- i. kr 240.000.000 betales kontant; og
- ii. kr 100.000.000 gjøres opp ved motregning i Statens ansvarlige rente- og avdragsfrie lån til Selgeren pålydende kr 180.000.000, som derved anses fullt innfridd.

3.2 Justering av Kjøpesummen

Kjøpesummen er fastsatt med utgangspunkt i at Selskapets leveranse av 20 mm ammunisjon til det finske forsvaret blir gjennomført. Dersom det innen Overdragelsesdagen er klart at dette (helt eller delvis) ikke vil skje, skal Kjøpesummen reduseres med et beløp lik 45% av differansen mellom aktivert beløp vedrørende leveransen i Selskapets balanse pr 31.12.1999 og den eventuelle oppnådde salgspris under leveransen («Justeringsbeløpet»). Dersom forholdet fortsatt er uavklart på Overdragelsesdagen, skal Selgeren senest 10 virkedager etter det tidligste tidspunkt av (i) den dag det blir klart at leveransen (helt eller delvis) bortfaller og (ii) 1 juli 2002 tilbakebetale Justeringsbeløpet. Dersom det pr 1 juli 2002 fremstår som overveiende sannsynlig at levering vil finne sted om kort tid, skal ovennevnte frist forlenges til 31 desember 2002.

4. Verifikasjon av kjøpesummen (due diligence)

4.1 Due diligence-gjennomgangen

Kjøperen betinger seg rett til etter avtalens inngåelse ved sine oppnevnte medhjelpere å gjennomføre en finansiell, rettslig og miljømessig «due diligence»-gjennomgang av Selskapet. Kjøperen dekker selv sine omkostninger ved gjennomgangen. Selgeren skal, så langt det er mulig for den som aksjonær i Selskapet, påse at Selskapet samarbeider med Kjøperen og stiller til disposisjon den informasjon Kjøperen forespør.

4.2 Due diligence-perioden

Partene har til hensikt at «*due diligence*»-gjennomgangen skal gjennomføres innen en periode av ca en måneds varighet, og at denne skal starte ca 15 mars 2000.

4.3 Hevning og prisavslag

Kjøperen kan heve Avtalen dersom «*due diligence*»-gjennomgangen avdekker forhold som vesentlig endrer objektive forutsetninger for kjøpet slik at det etter en totalvurdering fremstår som rimelig at Kjøperen får heve. Uansett om forholdene som avdekkes gir hevningsrett, kan Kjøperen kreve prisavslag som følge av disse. Prisavslag kan dog ikke kreves for enkeltposter hvor tapet eller skaden for kjøper ikke overstiger NOK 250.000, og bare dersom samlet prisavslag utgjør NOK 5.000.000 eller mer. Dersom Kjøperen krever prisavslag utover NOK 10.000.000, kan Selgeren heve avtalen.

Etter Overdragelsesdagen kan Kjøperen ikke heve avtalen, og adgangen til å kreve prisavslag er uttømmende regulert i pkt 7.

5. Overdragelse og oppgjør

Overdragelsen av Aksjene finner sted på den dag som faller ti (10) virkedager etter at betingelsene i pkt 8 nedenfor er oppfylt, eller til slik senere tid som Partene skriftlig måtte avtale («Overdragelsesdagen»). Aksjene overdras med regnskapsmessig virkning fra 31 desember 1999.

På Overdragelsesdagen skal Kjøperen betale den kontante andel av Kjøpesummen til Selgerens bankkonto og avgi skriftlig bekreftelse for at Statens ansvarlige rente- og avdragsfrie lån til Selgeren er innfridd, mot (i) skriftlig erklæring fra Selgeren om at Aksjene er overdratt og (ii) dokumentasjon for at Kjøperen er innført som eier av Aksjene i Selskapets aksjeeierbok.

6. Garantier fra selgeren

Ved inngåelsen av Avtalen og på Overdragelsesdagen garanterer Selgeren følgende:

6.1 Garantiansvar under Main Agreement

Selgeren vil oppfylle sitt garantiansvar under Main Agreement i den grad det er grunnlag for slikt ansvar i henhold til bestemmelsene i avtalens pkt B. Representations and warranties.

6.2 Regnskap

Selskapets og Konsernets foreløpige resultatregnskaper for 1999 med balanser (som er vedlagt som *vedlegg 6.2*), er utarbeidet i henhold til lovgivningen og god regnskapsskikk og med de unntak som følger av notene på konsistent basis med resultatregnskap og balanser for regnskapsåret 1998. Eiendeler og forpliktelser i balansen er vurdert i henhold til god regnskapsskikk.

6.3 Virksomheten etter siste balansedato

Konsernets virksomhet etter den 31 desember 1999 har begrenset seg til, og vil frem til Overdragelsesdagen begrense seg til, det normale for Konsernet. I perioden fra 31 desember 1999 er det ikke blitt, og det vil heller ikke i perioden frem til Overdragelsesdagen bli, anskaffet eller avhendet anleggsmidler utover det som følger av normal drift.

6.4 Overholdelse av lover og forskrifter m m

Så langt Selgeren kjenner til:

- i. drives Konsernets virksomhet, og vil denne frem til Overdragelsesdagen bli drevet, i overensstemmelse med gjeldende lover, forskrifter, myndighetsvedtak og avtaler.
- ii. tilfredsstiller de driftsmidler som eies eller benyttes av Konsernet, herunder bl.a. fast eiendom, maskiner og utstyr, samt alle metoder og prosesser mv som benyttes av Konsernet, og vil disse på Overdragelsesdagen tilfredsstille, gjeldende lover og forskrifter.

Så langt Selgeren kjenner til vil det på Overdragelsesdagen ikke foreligge uoppfylte pålegg fra offentlig myndighet eller være grunn til å vente slike pålegg.

6.5 Ledende ansatte

Selgeren skal innen 15 mars 2000 overlevere til Kjøperen oppgave over Konsernets ansatte med årslønn over NOK 500.000 eller tilsvarende i annen valuta med angivelse av deres lønnsforhold/ansettelsesbetingelser. Selgeren garanterer at oppgaven vil være fullstendig og korrekt, også mht pensjonsrettigheter, bilhold, telefon, aksjeopsjoner og andre fordeler, at det ikke er gitt løfter til noen av disse ansatte om lønnsøkning eller annen bedring av ansettelsesbetingelser, og slike løfter vil ikke bli gitt i tiden frem til Overdragelsesdagen. Oppgaven skal også omfatte personer som ikke har tiltrådt sine stillinger.

Med unntak for det som eventuelt fremgår av den oppgave det vises til i forrige ledd, kjenner Selgeren ikke til at ansatte i Konsernet har sagt opp eller har planer om å bringe sitt ansettelsesforhold til opphør.

6.6 Avtaler m m

Så langt Selgeren kjenner til, er ingen av Konsernets viktige avtaler brakt til opphør i løpet av de siste 12 måneder, og Selgeren er ikke kjent med at avtalemotparten har varslet eller truet med å bringe avtalen til opphør. Som viktige avtaler anses i denne sammenheng alle Konsernets avtaler som:

- i. genererer inntekter eller resulterer i kostnader på mer enn NOK 5 millioner pr år;
- ii. er inngått med en av Selskapets aksjonærer; eller
- iii. ellers er av særlig betydning for virksomheten til det angjeldende selskap i konsernet eller for Konsernet som helhet, herunder avtaler vedrørende viktige immaterielle rettigheter.

Så langt Selgeren kjenner til, er samtlige av Konsernets avtaler og tilbud inngått eller gitt på forretningsmessige betingelser (herunder «armlengdesprin-

sippet»), og det samme vil være tilfelle med avtaler som inngås og tilbud som gis frem til Overdragelsesdagen.

6.7 Eiendomsrett og rettsvern m m

Så langt Selgeren kjenner til, vil selskapene i Konsernet på Overdragelsesdagen ha eiendomsretten til de eiendeler som inngikk i konsernbalansen pr 31 desember 1999 og disse eiendeler vil være i de relevante selskapers besittelse og disponible på Overdragelsesdagen, med unntak av eiendeler som er solgt eller utrangert som ledd i Konsernets ordinære virksomhet etter 31 desember 1999.

Så langt Selgeren kjenner til, er Konsernets eiendomsrett og øvrige rettigheter, og vil disse på Overdragelsesdagen fortsatt være, sikret rettsvern ved tinglysning, registrering eller på annen måte så langt dette er mulig.

6.8 Programvare/systemer

Så langt Selgeren kjenner til, har Konsernet, og vil det på Overdragelsesdagen ha, alle nødvendige godkjenninger, rettigheter eller annen gyldig hjemmel til bruk av den programvare og de systemer som er nødvendig for utøvelse av Konsernets virksomhet. Selgeren kjenner ikke til at Konsernet har gitt noen kunde eller annen tredjepart eksklusiv rett til bruk av programvare eller programvarekomponenter utviklet av eller for Konsernet.

6.9 Immaterielle rettigheter

Så langt Selgeren kjenner til, har ingen fått, eller vil før Overdragelsesdagen få, Selskapets tillatelse til bruk av dets firmanavn, eller til bruk av varemerker, kunderegistre, knowhow eller andre immaterielle verdier og rettigheter tilhørende Selskapet eller Konsernet.

6.10 Forurensningsansvar

Så langt Selgeren kjenner til, tilfredsstiller Konsernets virksomhet, og har siden Closing Date tilfredsstilt, all relevant forurensningslovgivning. Verken Selskapet eller dets datterselskaper har så langt Selgeren kjenner til etter Closing Date lagret eller sluppet ut til miljøet forurensende eller farlige stoffer i strid med de til enhver tid gjeldende forurensningslover og -tillatelser.

6.11 Produktansvar

Konsernet har så langt Selgeren kjenner til full forsikringsdekning for produktansvar som måtte inntre for produkter levert etter Closing Date og frem til Overdragelsesdagen.

6.12 Forsikring og skade

Konsernet er så langt Selgeren kjenner til forsikret på hensiktsmessig måte for tingsskade, personskade, tredjemannsansvar (herunder produktansvar), driftsavbrudd og slik øvrig risiko som normalt vil være forsikringdekket i virksomheter slik som Konsernets.

Det er så langt Selgeren kjenner til ikke etter 31 desember 1999 inntruffet skade på Konsernets eiendeler, skadeerstatningsansvar overfor tredjemann eller avbruddstap som ikke er fullt dekket av forsikring.

6.13 Rettssaker og andre tvister

Så langt Selgeren kjenner til, er Selskapene i Konsernet ikke part i rettssak eller annen rettstvist, herunder også skatte- eller avgiftstvist, og det er heller ikke grunn til å regne med rettssak eller tvist som følge av forhold oppstått etter Closing Date men før inngåelsen av denne Avtale.

6.14 Skatte- og avgiftsmessige forhold

Så langt Selgeren kjenner til, har selskapene som inngår i Konsernet fra Closing Date innsendt korrekt utfylte selvangivelser og avgiftsoppgaver til de relevante myndigheter innen gjeldende frister, og det foreligger ikke grunnlag for etterberegning av skatt eller avgift i tilknytning til forhold forut for Overdragelsesdagen.

6.15 Utbytter, konsernbidrag og andre vederlagsfrie ytelser

Det er ikke utbetalt eller besluttet å utbetale aksjeutbytte eller andre helt eller delvis vederlagsfrie ytelser til Selskapets aksjonærer eller andre tredjeparter etter siste årsskifte, og slike formuesoverføringer vil ikke bli foretatt i tiden frem til Overdragelsesdagen.

6.16 Selskapets aksjekapital og Aksjene

Aksjene er eiet av Selgeren og er fri for heftelser. Selskapets registrerte aksjekapital er kr 100.000.000 fordelt på 1.000.000 aksjer hver pålydende kr 100. Aksjekapitalen er fullt innbetalt. Ingen er gitt rett til å tegne eller på annen måte kreve utstedt aksjer i Selskapet.

6.17 Vedtektene

Selskapets vedtekter er identiske med vedlegg 6.17. Vedtektene vil ikke bli endret frem til Overdragelsesdagen.

6.18 Fullstendig informasjon

Selgeren har gitt Kjøperen eller Kjøperens representanter fullstendig informasjon om alle for Selgeren kjente forhold vedrørende Konsernet som Selgeren bør forstå at Kjøperen vil tillegge vekt ved spørsmålet om å inngå denne avtale.

7. Brist i garantier

Ved brist i Selgerens garantier kan Kjøperen kreve prisavslag, med mindre Selgeren har holdt Selskapet skadesløs for det fulle tap eller skade som Selskapet eller Konsernet måtte lide som resultat av brist i garantier gitt av Selgeren i Avtalen. Prisavslag kan dog ikke kreves for enkeltposter hvor tapet eller skaden ikke overstiger NOK 250.000, og bare dersom samlet prisavslag utgjør NOK 5.000.000 eller mer.

Samlet prisavslag kan ikke overstige NOK 100.000.000.

Prisavslagskrav må fremsettes senest 31 juli 2001. For krav som baserer seg på brudd på garantiene i pkt 6.10, 6.11, 6.14, er fristen likevel 10 år fra Overdragelsesdagen.

Retten til prisavslag gjelder ikke forhold som er opplyst til Kjøperen forut for Overdragelsesdagen. For forhold som omfattes av Selgers garantier i Main Agreement, kan prisavslag ikke kreves i den utstrekning tapet er erstattet av Selgeren etter bestemmelsene i Main Agreement. Heller ikke kan prisavslag kreves for garantibrudd som er resultat av en gyldig beslutning av Selskapets organer etter inngåelsen av denne avtale, truffet i henhold til gjeldende aksjonæravtale, til tross for at Selgeren eller de av Selgeren utpekte representanter har stemt mot beslutningen.

Bestemmelsene i dette pkt 7 regulerer uttømmende konsekvensene av brudd på Selgers garantier i pkt 6.

8. Forutsetninger for kjøpet

8.1 Stortingets samtykke

Avtalen er fra Statens side betinget av Stortingets samtykke, som forutsettes gitt i vårsesjonen 2000.

8.2 Øvrige betingelser

Kjøpet er fra Kjøperens side betinget av:

- a) at Kjøperen er gitt anledning til gjennomføring av «due diligence» som forutsatt i denne avtale og at denne ikke har avdekket forhold som vesentlig endrer forutsetningene for kjøpet slik at det etter en totalvurdering fremstår som rimelig at Kjøperen får heve;
- b) at de tillatelser som måtte kreves fra relevante konkurransemyndigheter i Finland eller Sverige er gitt uten vilkår;
- c) at Selskapets øvrige aksjonærer gir de nødvendige samtykker til aksjeoverdragelsen som kreves under den foreliggende aksjonæravtale eller andre relevante dokumenter uten andre betingelser enn at Kjøperen tiltrer aksjonæravtalen;
- d) at de øvrige parter til Main Agreement skriftlig samtykker i at Kjøperen overtar Selgerens rettigheter (men ikke forpliktelser) etter avtalen;
- e) at Selgeren og Selskapet har inngått ny låneavtale for Selgerens ansvarlige lån til Selskapet stort NOK 121 millioner som videreføres på nåværende vilkår, dog slik at lånet først skal forfalle til betaling seks måneder etter inngåelsen av avtalen. Lånet vil ha samme forfallstid som og lik prioritet med de øvrige eierlånene til Selskapet.

Kjøperen kan frafalle en eller flere av disse betingelsene.

8.3 Manglende oppfyllelse

Er betingelsene i dette pkt 6 ikke oppfylt, eller eventuelt frafalt av Kjøperen, innen 1 juli 2000, kan hver av partene erklære avtalen bortfalt. Selgeren kan ikke rette krav mot Kjøperen som følge av slikt bortfall.

9. Konkurranseforbud, taushetsplikt m.v.

9.1 Konkurranseforbud

I en periode på 3 år fra Overdragelsesdagen skal Selgeren ikke drive virksomhet som er i direkte konkurranse med virksomhet som Selskapet pr. i dag driver, og Selgeren skal heller ikke i vesentlig grad kunne bistå finansielt, ved kompetanseoverføring eller på annen måte noen med slik virksomhet. Forbudet gjelder også indirekte engasjement via selskap eller sammenslutning hvor Selgeren kontrollerer mer enn 50% av aksjene eller andelene.

9.2 Taushetsplikt

Selgeren forplikter seg til å bevare full taushet om all informasjon Selgeren på Overdragelsesdagen har vedrørende Selskapet og dets anliggender. Unntatt fra taushetsplikten er bare informasjon som er offentlig tilgjengelig, informasjon som ifølge lov pliktes gitt til tross for taushetsløfte og informasjon som åpenbart ikke er av konfidensiell natur.

10. Voldgift

Twist om gyldigheten eller tolkningen av denne Avtale, og enhver annen twist som måtte oppstå i forbindelse med Avtalen, avgjøres etter norsk lov ved voldgift i Oslo, overensstemmende med kapittel 32 i lov om rettergangsmåten for tvistemål. Blir ikke Partene enige om voldgiftsrettens sammensetning, oppnevnes alle medlemmer av justitiarius i Oslo byrett.

Denne Avtale er undertegnet i to eksemplarer, ett til Selgeren og ett til Kjøperen. Hver av partene kan undertegne sitt eksemplar, som til sammen utgjør avtalen.

Ottar Henriksen	Lars Sponheim
Raufoss ASA	Den norske stat, ved Det kongelige nærings- og handelsdepartement

Vedlegg 2**Instruks for styret og administrerende direktør**

Government of Nammo AS and the Nammo Group

A. Introduction

This document covers the general allocation of work and responsibility between the Board of Directors and the Chief Executive Officer of Nammo AS («the Company») and Nammo Group («the Group») according to the Norwegian law and the Shareholders Agreement of August 17, 1998.

The instructions shall be valid until revised, and confirmed by the Board each year.

B. The Board of Directors***1. Duties and responsibilities***

The Board of Directors is responsible for adequate organization and government of the company.

The Board of Directors has the authorities and tasks according to the Norwegian law and the Shareholders Agreement.

The Board of Directors carries the overall responsibility for the management and the operation of the Company. The Board is responsible for the appointment of the Chief Executive Officer and the alteration and termination of his employment contract.

The Board of Directors shall primarily attend and decide in general and long-term matters in addition to matters of specific importance.

The Board of Directors is also responsible to follow and evaluate the Chief Executive Officer daily running of the Company.

2. Board members

The shareholders and the employees shall be represented and elected to the Board of Directors according to the Shareholders Agreement for Nammo.

3. Chairman of the Board

The Chairman shall:

- Through contact with the Chief Executive Officer follow the development of the Company.
- Ensure that the Board of Directors receives proper information from the Chief Executive Officer in order to follow the economical position and planning for the Company.
- Discuss strategic issues with the Chief Executive Officer.
- Be responsible for the agenda and chair the meetings of the Board of Directors.
- Observe that the procedures and decisions are in line with the Norwegian law and the Shareholders Agreement for Nammo.

- Confirm the nomination and remuneration of the Corporate Executive Committee/Group Management reporting to the Chief Executive Officer. If the Chairman cannot accept the proposal of the Chief Executive Officer in this matter, the Board will decide the matter.

4. Board meetings

4.1 Meeting plan

A meeting plan shall be agreed at the beginning of the year. The board will normally meet 8 times (minimum 4 times) a year, but any Board member as well as the Chief Executive Officer, may call an extraordinary meeting at any time.

4.2 Call for meetings

According to the instructions by the Chairman, the Chief Executive Officer shall send the Board Members a call for the meeting together with an agenda and proper documentation for the items to be handled. The Board Members must receive the above mentioned material at least five days before the meeting.

4.3 Agenda

The Agenda shall have the following permanent items:

- Protocol from last meeting
- Report from the Administration
- Confirmation of date and place for the next meeting
- Any other business

In addition, the Agenda shall have separate items for each matter, which requires board decisions. On the first board meeting after a Shareholders Meeting the agenda shall start with a item regarding necessary actions required according to the protocol from the Shareholders Meeting.

4.4 Protocol

The Board Secretary shall issue a protocol after each meeting (even after telephone, video or per capsule meetings).

Each protocol shall be given a unique reference number and each decision or action an item number. All necessary documentation presented to the Board during or before the meeting will be included in the protocol as Exhibits.

The protocol shall be forwarded for comments first to the Chairman and the Chief Executive Officer and thereafter to all Board Members within one week after the meeting. The protocol shall be signed by the Chairman and at least one other Board Member and the Chief Executive Officer, if present in the meeting. All other Board Members have the obligation to express their comments, if any, to the protocol not later than during the next Board Meeting.

The Chief Executive Officer is responsible for safekeeping of the original protocols.

4.5 Confidentiality

All documentation, discussions and the protocol are regarded as confidential unless the Board of Directors explicitly decides otherwise.

C. Instructions for the Chief Executive Officer

1. General

The Chief Executive Officer is responsible for the daily operations of the Company in accordance with the Norwegian law and the Shareholders Agreement. He shall supervise the activity within the Company and take appropriate actions in order to improve the financial results both short and long term.

He shall keep the Chairman of the Board informed regarding important operational or strategic matters. He shall issue a report to the Board of Directors before each board meeting showing the financial development compared to budgets, market trends, ongoing strategic projects and development within the Product Divisions.

2. Restrictions

2.1 General

The Chief Executive Officer shall not make any commitments on behalf of the Company, which are incompatible with the valid strategy, or due to its content is of special importance without consulting the Board.

In addition he shall obtain prior approval from the Board for the following matters:

- a) Investment exceeding NOK 5 millions;
- b) Loans exceeding NOK 10 millions equivalent in foreign currency;
- c) Annual budgets and strategic plans;
- d) Purchase, sale and long term leasing or similar renting of real estate;
- e) Purchase and sale of businesses;
- f) Entering into strategic co-operation with other companies;
- g) Agreements between Company and any of the Parties or parties affiliated with any of the Parties;
- h) Loan of assets;
- i) Alteration in the operations of Company, which implies substantial changes to the employees;
- j) Any other matter requested by either Party to be resolved by the Board of Directors as well as a possible future revision of the value limits concerning investments, loans, guarantees and fixed assets.

3. Authorization to sign on behalf of the Company

The Chief Executive Officer shall establish the necessary instructions regarding the authorization to sign within the Company.

4. Chief Executive Officers authorization to sign

The Chief Executive Officer is, with the restrictions stated above, authorized to sign on behalf of the Company in all matters relating to the daily operations.

The Chief Executive Officer may not however deal with matters regarding himself directly or indirectly, and the Company.

5. Accountancy and reporting

The Chief Executive Officer is responsible for that the accounting within the Company is conducted in accordance with applicable law and that the use of the funds within the Company is conducted in a secure way.

The Chief Executive Officer shall establish and supervise a accountancy and reporting system, which in all aspects, in a continuous way, shall be able to present the financial status within the Company.

The Chief Executive Officer shall comply with special directives, issued from time to time by the Board, what regards the accountancy and reporting within the Company.

The Chief Executive Officer shall issue every fiscal month, Management report, which shall include among other things profit and loss statement, a balance sheet financial situation as well as market and operation review of the Group. The report will be distributed to the Board Members and to the Management of the Group.

The Chief Executive Officer is also responsible for the risk management and the internal control.

6. Loyalty

In performing his activities, the Chief Executive Officer shall always act in the best interests of the Company.

He shall assume the full loyalty expressed in his employment agreement, which among other things contains an obligation of confidentiality regarding all matters relating to the Company, which could be harmful to disclose. Furthermore, he has a full responsibility of information regarding matters, which are of importance for the Company.

7. Approval of the expenses

The expenses created by the Chairman and other Board Members will be accepted by the Chief Executive Officer and Chief Financial Officer of the Group. The Group compensates the Board Members' travel expenses either directly to the Board Members according to the company general principles or according to the invoice of the shareholder, which the Board Members represent. If the Chief Executive Officer or the Chief Financial Officer is at all uncertain about the compensation principles they are obliged to report the situation to the Chairman for approval.

Otherwise the General Meeting of the Company decides the remuneration to the Board Members.

8. Auditors

The General Meeting of the Company elects the auditor or auditors. The Company auditors are responsible for the auditing of the Group. The auditor in

charge of the Audit Company is also responsible for instruction and co-ordination of the audit in all Group companies.

Each year the auditor in charge and the Company's management prepare jointly an auditing program for the Group. The auditors issue audit report to the shareholders on annual financial statements of the Group as required by the law. In addition they report their findings to the Chief Executive Officer and Corporate Executive Committee and the Board of directors at least twice a year.

17 August 1999

Arntsen & Arntsen

Vedlegg 3**Vedtekter i Nammo AS****§ 1**

Selskapets navn er Nammo AS.

§ 2

Selskapets kontor ligger på Raufoss i Vestre Toten kommune.

§ 3

Selskapets formål er å drive virksomhet innen design, utvikling, produksjon og markedsføring av ammunisjon og ammunisjonsprodukter og annen virksomhet med tilknytning til dette. Selskapet skal drives etter forretningsmessige prinsipper og kan samarbeide med, opprette og delta i andre selskaper.

§ 4

Selskapets aksjekapital er kr 100.000.000 fordelt på 1.000.000 aksjer hver pålydende kr 100.

§ 5

Selskapets aksjonærer har forkjøpsrett på alle aksjer som er overgått til ny eier eller som ønskes overdratt. Forkjøpsretten gjelder for enhver form for eierovergang. Den aksjonær som har overdratt sine aksjer eller ønsker å overdra disse er forpliktet til umiddelbart å varsle styret i selskapet om forholdet. I meldingen til selskapet skal aksjonæren opplyse om pris for aksjene, hvem som er kjøper og om betalingsbetingelsene. Selskapet er forpliktet til skriftlig å varsle de berettigede aksjonærer om det samme. Aksjonærene må innen 60 dager etter at de ble kjent med meldingen gjøre sin rett gjeldende overfor selskapet. Forkjøpsretten utøves til de samme vilkår som det tilbudet som er blitt presentert til aksjonærene. Hvis flere aksjonærer ønsker å overta aksjer på denne bakgrunn fordeles aksjene pro rata i forhold til aksjonærenes aksjebeholdning i selskapet. Overdragelsen og oppgjøret for aksjene skal skje innen 3 uker etter at styret ble varslet om utøvelsen av forkjøpsretten.

§ 6

Enhver overdragelse av aksjer krever styrets samtykke. Aksjene kan ikke pantsettes.

§ 7

Selskapets styre skal ha 5-6 medlemmer med personlige varamedlemmer som velges av generalforsamlingen for ett år om gangen.

§ 8

Selskapets firma tegnes i fellesskap av to styremedlemmer. Styret kan meddele prokura.

§ 9

Generalforsamling avholdes på Raufoss, Oslo, Stockholm eller Helsinki etter nærmere beslutning av styret.

§ 10

Ordinær generalforsamling holdes hvert år innen utgangen av april. Ekstraordinær generalforsamling holdes når det besluttes av styret, eller skriftlig forlanges av selskapets revisor eller en eller flere aksjeeiere som representerer minst 1/10 av aksjekapitalen.

Generalforsamlingen innkalles av styrets formann med minst 8 dagers skriftlig varsel til hver av aksjeeierne.

Styrets formann leder generalforsamlingen.

§ 11

Den ordinære generalforsamling skal behandle:

1. Fastsettelse av resultatregnskap og balanse for foregående regnskapsår, avsluttet pr. 31.12., og revidert,
2. Anvendelse av overskudd eller dekning av underskudd i henhold til fastsatt balanse, samt utdeling av utbytte,
3. Fastsettelse av godtgjørelse til styremedlemmene og revisor,
4. Andre saker som er nevnt i innkallelsen.
